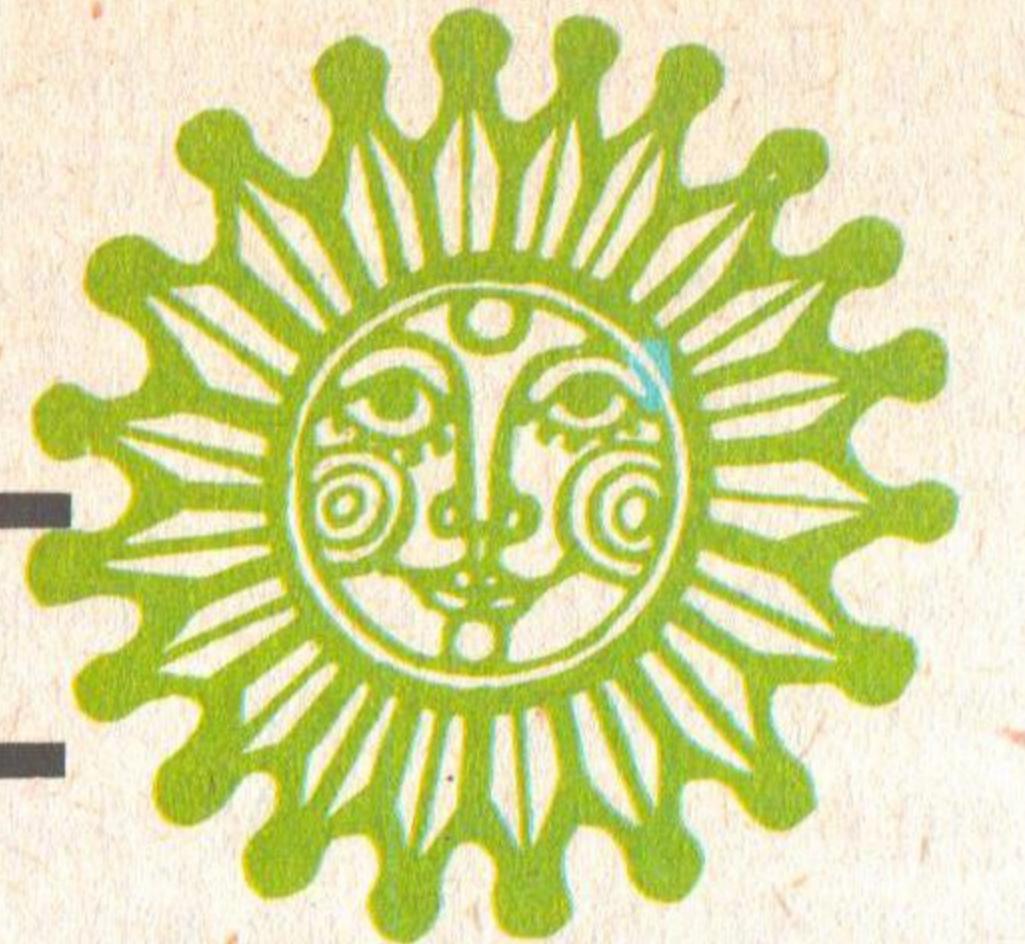

3

3 Kčs

slniečko

ROČNÍK 43

NOVEMBER 1988

ILUSTROVALA BĚLA KOLČÁKOVÁ

Nikita garbiar

RUSKÁ ROZPRÁVKA

Bolo to kedysi veľmi-veľmi dávno. Pri meste Kyjeve sa usalašil trojhlavý drak, ukrutný a pažravý. Vyletel nad mesto a zareval: „Ak mi nedáte každý mesiac zjest' mladú dievčinu, spálim a skynožím celé mesto, na prach ho rozdupem!“

Čo mali Kyjevčania robiť? Už mu len dávali tie dievčence, zakaždým z iného domu.

Napokon prišiel rad na cársku dcéru.

S plačom a nárekom ju všetci vyprevádzali za mesto. Videli, ako drak priletel, ako cárovnu uchytíl a vzniesol sa s ňou do povetria. Ale nikto si nevšimol, ani sám drak, že sa cárovnu malý psíček lalil jeho chvosta a dal sa odniesť spolu so svojou paňou.

Piletí drak do svojej jaskyne v hľbokej hore a iba keď povie cárovej dcére:

„Neboj sa, krásna dievčina, nezjem ťa, lebo si veľmi pekná. Budeš tu so mnou bývať a ja sa budem tešíť z tvojej krásy.“

Nalámal dreva a zatarasil vchod do jaskyne, aby dievčina nemohla ujsť, kým on bude lietať po svete.

Len čo drak odletel, pribehol k dievčine jej malý psík. Ďavká, k nohám sa jej túli, do očí pozera. Jaj, či sa len potešila, že tu má svojho milého priateľa z domova. Len aby ho dračko nezbadal!

Na druhý deň, keď drak zasa nebol doma, povedala dievčina psíkovi:

„Zabehneš do môjho rodného Kyjeva a zanesieš lístok mojim rodičom, aby vedeli, že žijem.“

Napísala ceduľku a pripínala ju psíkovi na obojok. Psík sa prešmykol pomedzi brvná, navalené pred vchodom, a dal sa do behu.

Bolože to radosti, keď doniesol do paláca dobrú správu! Cárske rodičia ho dobre nachovali aj poláskali. A potom zvolali cársku radu:

„Porozmýšľajme všetci spolu, ako by sme našu dcéru vyslobodili.“

Hútajú radcovia, rozmýšľajú. Napokon jeden z nich povie:

„Najlepšie by bolo, keby vyzvedela od draka, kto je od neho mocnejší. Ved' už len nemôže byť, že by sa ten dračisko nikoho nebál!“

Cárske rodičia napísali lístok, pripínili ho na obojok a poslali psíka naspať do dračieho brloha.

Večer piletel drak domov a ľahol si, že si oddýchne. A tu sa mu dievčina prihovorí:

„Ved' si len mocný a strašný, ty môj dráčik. Istotne si najmocnejší na svete. No povedz, však sa ty nikoho nebojíš?“

Drak leží, chvostom pokrúca, polichotene sa usmieva:

„Nuž poviem ti pravdu, krásna dievčina. Je v Kyjeve mládenec, volá sa Nikita. Vyrába kože, preto ho aj volajú Nikita Garbiar. On je odo mňa mocnejší, jedine jeho sa bojím.“

Na druhý deň, len čo drak odišiel, dievčina napísala ceduľku a poslala ju po psíkovi.

Prečítal si cár dcérin odkaz — hned a zaraz sa pobral za Nikitom Garbiarom.

„Tak a tak, Nikituška, zachráň moju dcéru, ty jediný si s drakom poradiš.“

Ale Nikita sa vyhovára:

„Kdeže som ja na takú robotu! Som bojazlivý človek a draka nepremôžem.“

Márne ho cár prosil, márne prehováral. Vrátil sa teda do paláca a celú noc sa radil s radcami, ako Nikitu uprosiť. Aj veru vymysleli: dali zhromaždiť päťtisíc malých dievčatiek a poslali ich s prosbou.

Dievčatá prišli pred garbiarov dom, hodili sa na kolená a prosia s plačom:

„Ujko Nikita, zlutuj sa nad nami, prejde rôčik-dva, podrastieme a drak nás radradom všetky požerie. Chod' k tomu ukrutníkovi a odtrhni mu jeho prekliate hlavy!“

Ulútilo sa Nikitovi dievčatiek. Povedal im:

„No dobre, len už toľko neplačte! Pôjdem teda a sprobujem.“

Obstaral si Nikita za voz konopných kúdelí, nasmolil ich a celý sa nimi ovinul. Spravil sa na ňom taký pancier, ktorý ani meč nepresekne, ani drače zuby neprehryznú. Vzal do ruky svoj kyjak a pobral sa.

Príde k brlohu a drak sa práve domov vrátil.

„Vyjdi, drak, to som ja, Nikita Garbiar. Chcem si s tebou zmerať sily.“

Drak cítil, že je neštastie blízko, i začal si brúsiť zuby. Lenže Nikitovi sa nechcelo čakať: buchol do brvien pri vchode, až celá

hora zadunela. Brvná sa zvalili a drak vyšiel z jaskyne. Zasipel troma papuľami, ošľahol Nikitu ohňom. Ale Nikita sa nezľakol, častuje draka svojím kyjom. Najedovaný drak chce Nikitu roztrhať zubami, ale zuby mu uviazli v smole. Ledva-ledva si ich vytiahol. Zvalil sa na zem a prosí:

„Veľmi si mocný, Nikituška. Ty a ja sme najmocnejší na svete. Nezahub ma, radšej sa dohovorme. Dost je tu miesta pre nás oboch, rozdeľme si svet napoly. Na jednej polovici budeš vládnuť ty, na druhej ja.“

„Dobre,“ vrvá Nikita, „rozdeľme si svet hlbokou brázdom.“

Doniesol obrovský pluh a zapriahol doň draka.

„No ťahaj, vyorieme brázdu!“

Ťahá dračisko ten pluh od Kyjeva po Kaspické more. Dychčí, ledva nohami zaplatá. Vyoral brázdu hlbokú-prehlbokú.

„No, zem sme si už rozdelili,“ vrvá Nikita, „teraz si rozdelíme more, aby si potom nepovedal, že plávam po tvojej vode.“

Ťahá dračisko pluh do mora, nazdá sa, že aj vodu možno rozdeliť. A more je hlboké. Naglgal sa vody a utopil sa. Nikita mu ešte klepol pre istotu po hlave kyjom a vytiahol ho na breh.

„Neznečistím more tvojím telom,“ hovorí.

Rozložil veľkú vatru a draka spálil. Bujné vetry zodvihli dračí popol a rozviali ho na všetky štyri strany sveta.

Vracia sa Nikita naspať do Kyjeva. Ľudia mu bežia oproti, všetko sa raduje, spieva a tančuje. Cárske rodičia vedú za ruku svoju dcéru a prinášajú Nikitovi vzácné dary.

„Nepotrebujem ja vaše dary,“ vrvá Nikita. „Nebojoval som s drakom pre odmenu, ale preto, že mi bolo ľuto ľudí.“

A vrátil sa domov. Tam si aj naďalej býval-prebýval, kože mädlil, v jasnom Dnepri ich máčal.

Ale ľudia naňho nikdy nezabudli. Svedčí o tom aj táto rozprávka.

Preložila a upravila
MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

November

SAMUIL MARŠAK

Každý siedmy november
má červené znamenie.
Pozri oknom, pozri z dvier,
všetko sa tam červenie.

Stretajú sa priatelia,
deťom horia líčka.
V miestach, kde hrá kapela,
má ísť električka.

Doma neostáva nik.
Dnes je sviatok sveta.
Môj červený balónik
do oblohy vzlieta.

Aramove sny

GURGEN GABRIELJAN

Sníva Aram, že by raz
rád zúrodnil bárs i Mars.
Sadil by tam stromy hned',
žiaľ, na Marse vody niet.

Záhradník sa čuduje,
čo Arama sužuje:
„Ej, to sú mi problémy!
dosť je vody na Zemi!

Vo vesmíre záhradu
vysadiť chcú, galgani!
Svoj strom radšej zasad' tu,
to ti nikto nebráni!“

Chlapíci

KORNEJ ČUKOVSKIJ

Dvaja v jednej čapici,
ej, to sú vám chlapíci!
V záhradke si povedia:
„My, a báť sa medveďa?“
No zbadali slimáčika,
ako na nich lezie z kríka,
podľahno vnohy!
Ved' mal rohy!

Takí sú to chlapíci —
dvaja v jednej čapici.

(Z kníhy Slniečko nám zostane, ktorá vyšla vo vydavateľstve
Mladé letá k 70. výročiu VOSR. Antológia zostavil a preložil
JÁN TURAN.)

Kde je človek doma

Reportáž z Abcházie

PETER HOLKA

Ked' som bol malý, veľmi som
túžil byť veľký. Aby som sa na
vlastných nohách mohol vybrať
za tri vysoké hory a tri hlboké
rieky, až kdesi na kraj sveta.
Ta, kde je naozajstná rozprávková
krajina. Potom, ked' som
bol väčší, otec mi neraz dohováral:

„Synku, kedy konečne vyrastieš
z krátkych nohavíc?“

Viem, chcel tým povedať, že
už nie som malý chlapec, aby
som veril rozprávkam a rozprávkovým krajinám. Teda, že by
mi už mala konečne zhasnúť
sviečka pod nosom, i tá, čo mi
blikotavým plamienkom rozpaľuje fantáziu. Možno taká svieč-

ka v hlave nikdy nezhasne. Možno jakži nedohorí...“

Na všetky rozprávkové krajiny

som už takmer zabudol, keď som

sa napokon do nej dostał. Rov-

nými nohami som zletel z oblohy

na voňajúcu zem. Ráno som sa

ešte potil v posteli, telo som mal

mľandravé od horúčky, všetky

vreckovky som mal zasmrkané... hrôza.

Za oknami poletovali vločky snehu na veže a vežičky moskovského Kremľa, a ja

som túžil byť doma, na Slovensku,

kde by som sa zaručene z chrípkov

vylízať ako kocúr z rán, ktoré utrižil v súboji so susedov

vým psom. Dajako som sa pozviechal z posteľe a cestou na

letisko som drgľoval zubami. Niet sa čo diviť, bolo pätnásť stupňov pod nulou. Riadne mrzlo. A k tomu choroba.

O dve hodiny sa mi marilo, že sa mi sníva. Lietadlo pristálo v Suchumi. Bolo pätnásť stupňov tepla, vokol voňala jar, kvitli

stromy, vzduch bol ľahký a napínal plúca. Až sa mi chcelo od

radosti smiať a kričať na celý svet, že sa stal zázrak. Tak som

sadostal do hlavného mesta Abcházie, do mesta, ktoré nemá

viac obyvateľov ako Petržalka. Ale na Petržalku sa vôbec nepodobá. Naopak. Je v ňom oveľa viac domov než v Petržalke, no najmä oveľa viac zelené. Ba zdá

sa mi, že celé mesto je jeden veľký park, veľká záhrada, v ktorej sa prechádzajú deti a ich rodičia.

Známy abcházsky spisovateľ Šalodia Adžindžal mi stisol dlaň, usmial sa, no oči mal akési smutné, vraj ich také majú všetci rozprávkári. Povedal mi, že som jeho hostom.

No pravdaže, keď niekoľko príde na návštenu, tak je host. To je samozrejmé. Ibaže v Abcházii je host priam posvätný. Tamoxi si ho nesmierne vázia, preukazujú mu úctu a znesú mu aj kúsoček slnka z oblohy. Pretože vedia, že človek bez slnka nemôže žiť, že bez slnka by nežil na našej zemi nikto. No a Abcházia je krajinou slnka. To som zaraz pochopil. Vôkol cesty sa vypínali vysoké eukalypty, do žlta kvitli mimózy, oči som išiel nechať na mandľovníkoch, no najmä na palmách, ktoré mali kmene ako slonie nohy. V záhradkách pred domami a za nimi neveľké stromčeky s tuhozelenými listami a medzi nimi žiarili malé slniečka. To sú mandarínky! Vyschlo mi v hrdle. Aspoň jednu si odtrhnem.

„Nie, netrhaij ich, už sú zlé!“ povedal mi Šalodia. „Mandarínky sa u nás Oberajú v novembri a začiatkom decembra.“

„Tieto nemal kto obrať?“ čudujem sa.

Dozvedel som sa, že Abcházci vždy nechajú na strome niekoľko zrelých plodov. Vraj preto, aby sa strom neurazil, že ho človek okradol o všetko. Tých niekoľko mandarínok zaručuje, že aj nasledujúci rok bude dobrá úroda.

Dom, v ktorom som býval, bol na kopci a moja izba ako všetky ostatné mala balkón. Vyšiel som naň a zaseklo mi dych. Príjemný jarný vzduch, podo mnou záplava južanskej zelene a ďalej sa kovovo lesklo more. Na ňom plávali rybárske člny i veľké lode, ktoré neskôr, keď krajinu zahalila noc, akosi vábne trúbili, akoby človeka volali na ďalekú cestu.

„Nie sme náhodou v rozprávke?“ opýtal som sa.

„Tak trochu,“ odvetil mi Šalodia. „Vieš, naša zem je plná legiend a mýtov. Keď kedy si dôvno stvoriteľ delil jednotlivým národom zem, prikázal im, aby všetci prišli do západu slnka. No Abcházec sa neukázal, dobehol až na druhý deň. Stvoriteľ ho začal kárať, vraj neposlúchal jeho príkaz, vraj je celá zem už rozdelená, takže sa Abcházcom neujde nič. Ale náš predok odvetil, že mal doma hosta. Nemohol ho uraziť tým, že by ho nechal samého. Táto odpoveď stvoriteľa uspokojovala. Poškrabal sa vo vlasoch a povedal: „Nuž, mal som jeden kúsoček zeme vyhliadnutý pre seba, ale keď si tak vážiš hosta, darujem ti ho.“

Preto máme ten najkrajší kút na svete, tú najkrajšiu a najúrodnnejšiu zem.“

Pravdaže, je to povest. No Abcházia je takýchto povestí, legiend, rozprávok a eposov plná. Rozprávajú ich starci a stareny deťom a keď tie dorastú, rozprávajú ich zas svojim deťom. Abcházsky národný epos sa tamoxie deti učia aj v škole.

V epose sa hovorí o tom, že kedyž žilo v Abcházii deväťdesiatdeväť bratov Nartov. Boli to odvážni a dobre urastení chlapci

ako náš Juro Jánošík. Potom sa narodil najmladší, stý brat menom Saserkua. Ten rástol a mocnel dňom i nocou, takže čoskoro bol vyšší a mocnejší ako jeho starší bratia. Navyše mal nesmierne dobré srdce. Starší bratia ho však neprijiali medzi seba a povedali, že Saserkua nie je ich brat, že pochádza z iného otca. V tú noc, čo sa Saserkua narodil, spadol z neba malé žriebätko. Aj ono rástlo vedno so Saserkuom a dostalo meno Bzou. Bzou bol krásny a rýchly žrebec, akému nebolo páru na celom Kaukaze. Raz sa vybral deväťdesiatdeväť bratov Nartov

pokoriť hory Kaukazu. Najmladšieho brata však so sebou nezobrali. Opäť ho nechali doma. Nartov zastihla medzi vysokými bralami snehová búrka. Sypalo sa na nich zo všetkých strán, víchor im zaliehal pod kožu, napokon ich všetkých strhla do hlbokej prieasti snehová lavína. Vtedy Saserkua pocítil, že s jeho bratmi sa stalo niečo nedobré. Napovedalo mu to srdce. Vyskočil na svojho tátoša a rútil sa po oblohe ku kaukazským štítom. Cestou odtrhol kúsoček slnka a keď zbalal zamrznutých bratov, hodil ho do prieasti medzi nich. Slnko v bratoch rozprúdilo život a oni sa zdraví vrátili domov. Odvtedy uznali, že Saserkua je ich rodny, stý brat.

Toto je iba kúsok abcházskeho národného eposu, vlastne len jeho hrubý obsah. Šalodia Adžindžal mi tvrdil, že ho poznajú všetci Abcházci. Tváril som sa, že mu verím. A večer, keď sme spolu išli na výstavu slovenských a českých kníh, som si opäť spomenul na Nartský epos. Výstavná sála bola plná ľudí. Abcházske deti postávali najmä pri paneloch s knižkami z Mladých liet, obchytávali ich, listovali v nich, obdivovali farebné obrázky. Tmavooký chlapec si prezeral Dobinského slovenské ľudové rozprávky. A odrazu skríkol:

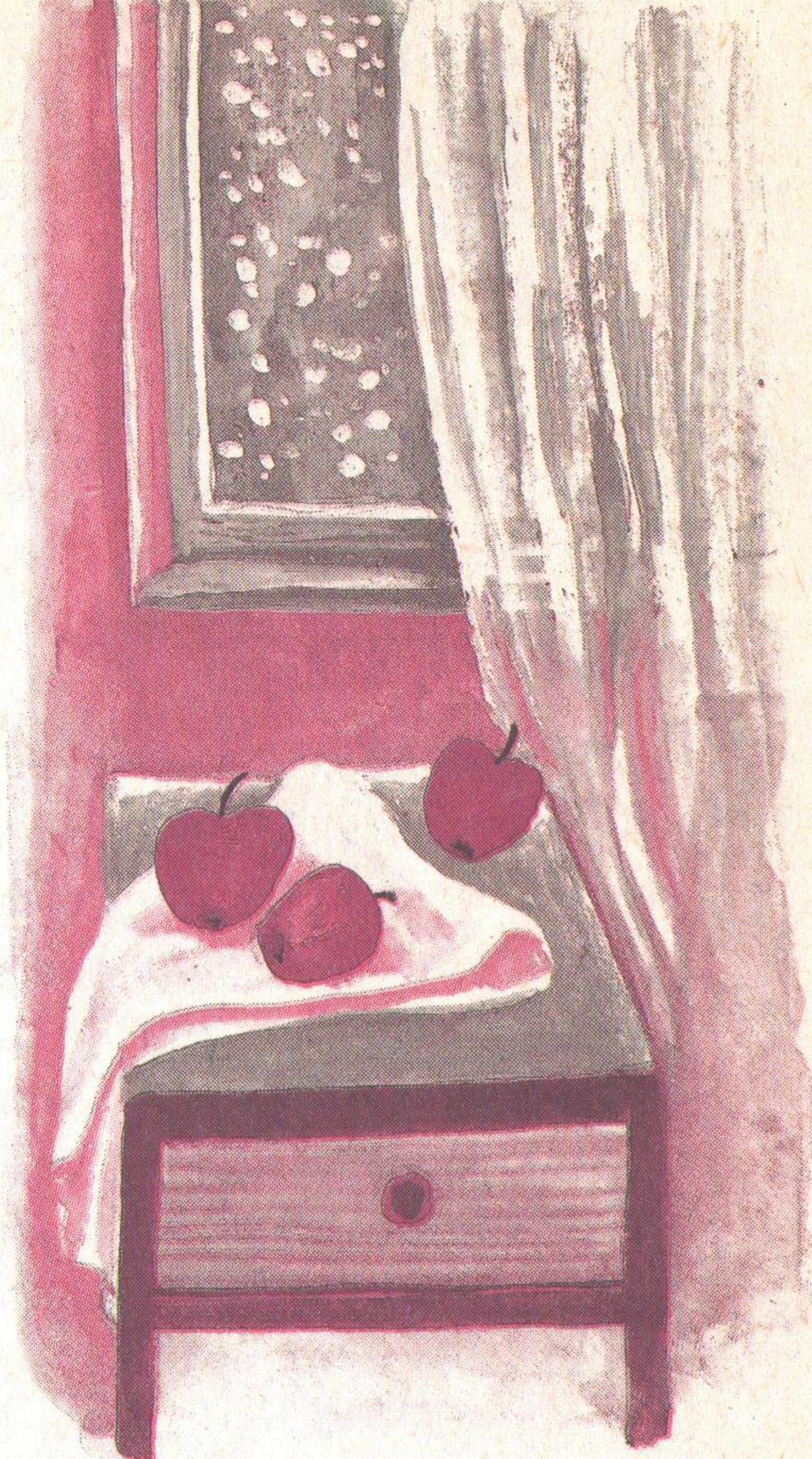
„An, Bzou!“ a potiahol svoju mamu za rukáv.

An znamená mama. Na farebnej ilustrácii bol slnčový kôň. Opýtal som sa ho, či vie, kto bol Saserkua. Chlapec sa na mňa začudovane pozrel, potom horliv

prikývol a spustil na mňa záplavu viet. Nerozumel som mu, rozprával po abcházsky. Tak mi to všetko rozpovedal v ruštine. Hovoril mi, že aj v dedine, odkiaľ pochádza jeho otec a mama, majú tátoša, ktorý sa volá Bzou. V každej abcházskej dedine, prilepenej pod štítmi Kaukazu, každoročne usporadúvajú dostihy. Najrýchlejší a najkrajší žrebec dostane meno bájneho koňa z ľudového eposu.

Nie je to ako v rozprávke? Ale taká je Abcházia! Tamoxi milujú svoju maličkú zem, ktorá by sa takmer šesťkrát zmestila na Slovensko, hovoria o nej s hrdostou a pýchou na jej krásy, no najmä na ľudí, ktorí v nej žijú. Pretože to bola zem ľahko skúšaná. Abcházci ju už pred dvetisíc rokmi bránili proti Grékom, neskôr proti Rimanom, Turkom... Svojou udatnosťou pretrvali dodnes.

Na druhý deň som sa bol večer pozrieť na vystúpenie Abcházskeho štátneho súboru piesní a tancov. Hoci vystúpenie trvalo až do hlbokej noci, v sále bolo vedno s rodičmi veľa-preveľa detí. Na pódiu tancovali džigití v národných krojoch, šermovali v hustej tme, až vôkol fíkali iskry, vysoko vyskakovali a zároveň vrhali kindžaly... A potom spustili tåhavú, smutnú pieseň a ľudia v sále spievali vedno s nimi. Pochopil som: Abcházcov nemohol nikto nikdy pokoriť, lebo okrem toho, že to boli vynikajúci bojovníci, vždy si vážili a vážia svoju minulosť, a tak sa k nej aj správajú. Preto ich tradície žijú dodnes. Preto sú deti spolu s rodičmi v sále.

Po troch dňoch som sa vrátil do Moskvy už bez chríppky. Za oknami hotela sa sypal sneh. Na nočný stolík som vyložil voňavé mandarínky, ktoré mi daroval Šalodia Adžindžal, a uložil som sa spať. Myslel som si, že sa mi bude snívať o Abcházii. No snívalo sa mi o Tatrách a Dunaji. A marí sa mi, že aj o Jánošíkovi. Keď som sa ráno zobudil, na nočnom stolíku sa ligotali jabĺčka. V tej chvíli som vedel, že rozprávkovú krajinu netreba hľadať za vysokými horami, ani za hlbokými riekami. Je tam, kde je človek doma.

Ako Tatry dostali svoje meno

ANTON MAREC

Na miestach, kde sa dnes vypínajú naše veľhory, sa vraj kedysi dávno rozprestierala širošíra rovina. Až do Poľska bolo vidieť. A práve odtiaľ napadli našu vlast Tatári. Chlapi jazdiaci na divokých koňoch, čierni ako žúzoľ, s fúziskami a iskrivými očami, odetí do zvieracích koží. Kadial sa prehnali, sedem rokov tráva nerástla. Kto sa im postavil na odpor, toho dorúbali, kto sa zachoval, toho odvliekli do otroctva. Obydlia spálili, statok pozabíjali a mäso zjedli ešte surové.

Tam na tej rovine medzi našou krajinou a Poľskom sa zrazilo naše vojsko s tatárskym. Naši sa bili udatne, lebo vlast, to pre nich neboli len kus zeme, na ktorý ich náhodou zavial osud. Boli to predovšetkým ich ženy a deti, boli to aj dediny, polia a lúky, ktoré ich praotcovia urvali divočine za cenu krvavých mozoľov; lesy, ktorých drevo ich sprevádzalo od kolísky až po hrob; potoky, pri ktorých oddychovali za letných horúčav... Ale darimo! Naši celý život prezili v statočnej práci — orali, kosili, stínaли stromy a stavali chalupy — nevedeli sa tak oháňať šablou ako tí diablovi synovia. Aj menej ich bolo. Ked' sa skončila prvá bitka, pochopili, že druhá by bola poslednou.

Preto sa zišli najskúsenejší muži, aby sa poradili, čo robiť. No nič nevyhútali, a tak

uznali, že im ostalo len jedno — statočne zomrieť za svoju vlast. Už boli na rozchode, keď si jeden z nich spomenul na starca, ktorý oddávna žil sám uprostred lesov. Jedni oňom vraveli, že je to mnich, čo sa kaja za svoje hriechy, iní ho mali za černokňažníka spriahnutého s peklom.

„Čo keby sme zašli za ním a poradili sa?“
V biede každá rada dobrá.

Vydali sa teda za starcom. Uctili si ho, ako jeho vek vyžadoval, vyžalovali sa mu a poprosili o radu.

„Viem, aká skaza sa na vás valí,“ pokýval hlavou starec. „Ale ja tak myslím, že to všetko len preto, aby ste osvedčili, ako vám záleží na našej krajinе. Aby ste dokázali, že je vám viac hodná ako vaše životy.“

„Veru, mnohých už skántrili tí diablovi synovia!“ vzdychli si muži.

„Nič sa vy nebojte!“ pokračoval starec.
„Vy nemôžete prehrať, lebo bojujete za spravodlivú vec.“

Starec zmíkol a viac neprehovoril. Neveľmi zmúdreli mužovia z tých slov. Vrátili sa teda do tábora a tam sa dohodli, že na úsvite zaútočia na nepriateľa. Ked' už sa má pravda vyjaviť, nech sa tak stane čím skôr!

Tej noci nebolo v tábore muža, čo by oko zažmúril. Každý vedel, aká bude nastávajúca bitka — že sa z nich ani jeden živý nevráti. Ale zvyky kázali radšej so čiou zahynúť, ako žiť bez nej. Sedeli teda pri ohňoch, spomínali na svoje rodiny, domy, polia...

A tu sa presne o polnoci strhla nad tatárskym táborm divá búrka! Oblohu bez prestania križovali blesky, zo všetkých strán dunel hrom a spod zeme vychádzalo akési tajomné hučanie. A keď nad ich hlavami preletela ohnivá kométa, búrka ustala. Ako prišla, tak odišla. Nikto nevedel odkiaľ a kam.

Ked' sa mesiac stratil z oblohy a hviezdy začali blednúť, mužovia sa zdvihli od ohňov, pobrali sekery, kosy, vidly a cepy a potichučky sa prikradli k tatárskemu táboru. Každý na svojom mieste čakal na znamenie veliteľa. Prišlo. Vzplanula veľká vatra. Muži vyrazili do boja. Mysleli, že ked' nepriateľa prepadnú v spánku, budú mať väčšiu nádej. Aj sa im spočiatku tak zdalo, lebo v tábore sa im nikto nestaval na odpor.

Mužovia vtrhli do tatárskeho tábora a zistili, že ten sa celý aj s jeho obyvateľmi zmenil na ozrutané skaliská! Tam stál skamenený stan, tam Tatár na koni, inde voz alebo celý húf tých divochov... Namiesto nepriateľov sa pred nimi vypínali mohutné skalné hory.

Odvtedy sa Tatry hrdo týcia na našej severnej hranici.

Spočiatku ich nazývali podľa nepriateľa, z ktorého vznikli — Tatári, až neskoršie sa ich meno skrátilo do dnešnej podoby.

Bývajú dni, keď si hory spomenú na svoj pôvod a ozve sa v nich divá tatárska krv. Vtedy sú čierne, nevľúdne a divé. Niekoľko aj zákerné. Ale nás ľud ich prijal do svojej krajinu. Spoznal ich, privykol a naučil sa v nich žiť.

A ony mu vydali svoje tajomstvá.

Domec jedľový s dlážkou borovicovou, s nábytkom smrekovým

JOZEF PAVLOVIČ

Chrobák Smoliar Mladinový mal život veľmi napäť. Na päty sa mu lepila smola. Všetci jeho kamaráti sa už poženili, iba on zostal.

Lenže raz sa usmialo šťastie aj naňho. Usmiala sa naňho jedna krásna bzdocha Cifruša Bezkrídla.

Bol to naozaj milý obrázok, ako stáli pred starou chatrčou a hľadeli si odovzdane do očí.

Tento obrázok sa však nepozdával Cifrušinej starej materi. Vyšla predo dvere a spustila:

„Počuj, mládenec, máš moju vnučku rád?“

„Prosím, mám,“ odpovie Smoliar Mladinový isto.

„A keď sa vezmete, kde budete bývať?“

„Prosím, ešte neviem,“ povie neisto.

„Tak teda ma počúvaj! Najprv stavba — potom svadba!“ povedala dôrazne a zazrenú Cifrušu vtiahla dnu.

Smoliarovu bolo na duši všelijako, ale povedal si:

„Ked dom, tak dom!“

Či sa len nadrel! Ked bol s jedľovým

domcom hotový, veru aj on bol z toho, chudák, hotový. Celá ruka dokaličená. To ho však neodradilo. Obviazal si ju a pokračoval.

Ked dokončil borovicovú dlážku, jeho druhá ruka bola otlčená ako hruška. Obviazal si aj tú.

A keď zhlobil smrekový nábytok, rýchlo na seba hodil svadobnú vestu a podho po nevestu.

Jemne zaklopal nohou.

Z dvier vybehla vyparádená Cifruša. No ako tieň sa za ňou ľahá stará mať.

Smoliar sa úctivo uklonil a vraví:

„Postavil som dom jedľový s dlážkou borovicovou, s nábytkom smrekovým. Musíte mi, stará mať, rúčku vašej vnučky dať!“

Stará mať siahla hlboko do sukňového vrecka a vytiahla z neho dva prstene. Prvý dala vnučke. Druhý chce nastoknúť na prst Smoliarovu. Nemá však na ktorý, všetky sú obviazané. Tvár sa jej namosúri.

„Musí je veľký pán, nemusí ešte väčší! Takému, čo má obidve ruky ľavé, svoju jedinú vnučku nedám!“ odvetila a slzami zaliatu vnučku vtiahla dnu.

„Teda si ju dajte za sklo!“ vykrikol zúfalý

Smoliar a taktiež plačky odchádzajú.

Dovliekol sa do nového domu ako hromada nešťastia. Cestou sa mu odfačovali ruky, sú už zdravé ako buky. Čo však z toho, ked má srdce celé boľavé.

„Načo mi je samému dom?“ žaluje sa štyrom stenám.

A tu z jedľovej povaly zaznie:

„Círrí-círrí-círrí, nenariekať toľko, som tu aj ja, Smoliar Jedľový.“

„Dírrí-dírrí-dírrí, ja Smoliar Smrekový som tu tiež,“ hned nato sa ozve zo smrekového stola.

Mysleli si chrobáky, že svojou prítomnosťou nalejú blízkemu druholi lepšej nálady. Nešťastný Smoliar Mladinový si však ďalej vylieva svoj žiaľ:

„To je smola, čierna smola! Do svadby mám iba vrabčí skok, a všetko sa mi zmyší!“

„Vedže už toľko nebedákaj! Ked nemôže byť svadba s nevestou, vymyslime dajakú bez nevesty!“ chcú ho nasilu utešiť akýmsi nezmyslom.

A tu kto sa nejaví vo dverách? Stará mať. A prehovorí medovým hlasom:

„Ale nijaká svadba sa nezaobíde bez sva-

dobného daru! Nesiem ti ho, Smoliar Mladinový, ako si si poručil!“

A opatrne pred sebou potíska niečo prenáramne veľké.

Veľký dar, bohatý dar. Iste mi ním chce stará mať zaslepiť oči. Načo mi je však jej dar, keď mi nedala vnučku?

Takto rozmýšla mladý Smoliar a sedí na lavici ako prikovaný.

Stará mať veľkú vec odbalila.

„Ale vedje to obyčajné sklo!“ povedali ďalšie dva chrobáky. Vôbec tomu nerozumejú.

A Smoliar Mladinový pre plné oči smútka zase nič nevidí.

Potom však stará mať odhalila aj to ďalšie. Pozeraj sa, svet, väčšej krásy niet! Za sklom stojí svadobne vyobliekaná Cifruša.

Smoliarovu sa rozžiarila tvár. Ako uvoľnená struna vyskočil z borovicovej lavice rovno k mladej neveste. To by však neboli on, aby zase niečo nevyviedol. Sklo zarinčalo, rozsyalo sa na črepy.

„Ach, ja smoliar! Ach, ja nešťastný!“ lamentuje.

„Nijaké nešťastie, črepy k svadbe patria tiež. Prinášajú šťastie!“ usmiala sa stará mať a nastokla Smoliarovu obrúčku na celú ruku.

Ale Smoliarovu aj tak pláva po čele mrak:

„Toľko svadobných hostí, a ja som ani len hudbu neobjednal!“ vyčíta si.

V tom z kúta zaznelo: „Vŕír — vŕír!“

Z borovicovej dlážky sa vynoril známy chrobáči muzikant Vrzúnik Borovicový. Vraví spevavým hlasom:

Lalalala — lalalala.

Smoliar Mlalaladinový, komuže to rozprávať, že si si hudbu neobjednal?

Ty si si ju, lalalala, priamo v dlážke vybudoval!

Takto to Vrzúnik veselo zavržúkal a ešte veselšie spustil od podlahy: „Vŕír — vŕír — vŕír!“

Poviem vám, moji milí, veselšiu svadbu ste v živote nevideli. Tancovalo sa nielen na borovicovej dlážke, ale aj po smrekovom nábytku, ba aj po jedľovej podlahe.

Johann Wolfgang Goethe (1749—1832), najslávnejší nemecký básnik, tvorca nesmrtelného Fausta, bol inak veselý človek, ktorý mal blízko aj k detom, k pesničke, k rozprávke. A cez rozprávku zase naspäť k väznej myšlienke! Tak je to u najväčších majstrov bežné — väzne a veselé, žart a myšlienka majú k sebe tak blízko, že ich zavše nerozoznáš. Čo je napríklad Goetheho báseň Čarodejníkov

učeň? Zdá sa, že len veselá rozprávková príhoda. Ale keď sa nad ňou zamyslite, zistite, že Goethe už pred dvesto rokmi predvídal, ako sa budeme my ľudia 20. storočia báť obrovských sín, objavených vedou, ako budeme túžiť po mieri a hľadať čarovné zaklínadlá, ktoré by vedia udržať vedecký vývin na uzde! Čítajte a recitujte si Goetheho báseň Čarodejníkov učeň! Je stále modernejšia! L. F.

Čarodejníkov učeň

J. W. GOETHE

Konečne raz strigôň starý
odskočil si od roboty!
Teraz budú jeho čary
spievať podľa mojej nôty!
Mal som dobré ucho —
zaklínadlo viem!
Sám vyvolám duchov,
aby pohli zem.

Aber, faber,
nech si skokom
nad potokom —
viac než veľa
vody odtiaľ vedrom nabер
a nos mi ju do kúpeľa!

Nahod' si, ty metla holá,
dáke handry hore-dolu! —
Dost' si jeho slúžkou bola —
teraz vyplň moju vôľu!
Na dve nohy staň si,
hlavu vystrč z-dvier,
v čarodejnom tanci
po vodu sa ber!

Aber, faber,
nech si skokom
nad potokom —
viac než veľa
vody odtiaľ vedrom naber
a nos mi ju do kúpeľa!

A hľa — už sa rúti z brehu,
do potoka vedro spúšta,
a už v bleskurýchlohu behu
ej zas tu a vodu šústa!
Druhý raz! I tretí!

Hore-dole chodí
vodná výveva!
Tisíc vedier vody
na mňa vylieva.

Už to v kotle vrie!
Keď s tou vodou letí —
vrie i vo vedre!

Abrak, dabrak —
stojte, čary!
Stačia dary!
Fajfront! Padla!
Zabudol som, ach, ja babrák,
druhú vetu zaklínadla!

To slovo, čo zastavuje!
Čo otáča nazad závit!
Behá duch, raz tam, raz tu je,
ako z neho metlu spravit?

Ja to chytím!
Ach, môj bože,
nič nezmôže
moja ruka!
Stále väčšiu úzkosť cítim,
keď to na mňa mlčky kuká!

Peklo, vykľbené z dráhy,
dom vytopiť túžiš vari?
Ved' už ponad všetky prahy
povodeň sa divo valí!
Ty prekliata metla,
čím si bola — bud'
Do čierneho pekla!
Nevieš poslúchnuť?

Ukončím to
jednoducho!
Keď ťa rukou
neviem dostať,
dostanem ťa možno týmto!
Sekerou ťa skúsím rozťať!

Hľa, znova to čudo beží!
Teraz beda tvojej kostre!
Tak — a už tá škrata leží!
Trafilo ju presné ostrie!
Trafilo ju v páse —
už je napoly!
Už mi budú zase
čary po vôle!

Ale beda!
Oba kusy
trúfajú si
nosíť vodu!
Zastaviť sa proces nedá!
Pomôž, bože! Odvráť škodu!

Na prízemí — na poschodí
všetko pláva! Ach, to desí!
Aké hrozné množstvo vody!
Pomôž, pán môj!
Majster, kde si?
Tu si! Obnov sucho!
Kto ťa posal sem?
Vyvolaných duchov
skrotiť nevládzem!

„Nože, nože,
metly kruté,
stojte v kúte!
Na tie čary
silou ducha si vás môže
pozvať iba majster starý!“

Preložil LUBOMÍR FELDEK
za jazykovej spolupráce
LUBOMÍRY FELDEKOVEJ

Sneh biely ako pes

BRANISLAV REZNÍK

„Belo! Belo, pod sem!“ lákal Zolo s natihnutou rukou veľkého bieleho psa. Bačov ovčiarsky pes sa nechal prilákať. Pomaly, dôstojne sa prebrodil čerstvým snehom, ktorý mu siahal skoro po ňufák, a nedôverčivo

oňuchal nastavenú dlaň. Ked' v nej nič nenašiel, nechal sa aspoň poškrabkať za ušami.

„Ty jeden...!“ smial sa Zolo. „Si taký biely, že keby si nemal oči a ňufák, ani by ťa v tom snehu nebolo vidieť. A či vieš, prečo som prišiel? Prišiel som si ťa nakresliť. No tak... Ľahni, Belko! Tam — k chalupe!“ prikazoval chlapec svojmu živému modelu a postrčil ho smerom ku snehom obsypanej chalupe. A pes poslúchol. Ľahol si vedľa dverí, kde bol sneh odhrnutý. Zolo vytiahol blok a ceruzku. Nalistoval čistú stranu — už ich tam nemal veľa — a začal kresliť. Spravil však iba niekoľko ľahov, pretože Belo zrazu vyskočil, postavil sa oproti dverám a začal krútiť svojím veľkým chvostom.

„Čo je? Vráť sa! Ľahni, Belo!“ dohováral Zolo psovi.

Ten nedbal na jeho slová a labami dorážal do dverí. Dvakrát dunivo zabrechal, na čo sa dvere s vrzgotom otvorili. Stála v nich stará bačovka Drnajka, vychýrená bylinkárka, čo vedela liečiť mnohé choroby, ba i veštieť a zlých duchov vyháňať z tela. Belo od radosti vyskočil a skoro jej vyrazil z rúk misku, v ktorej mu niesla žrať.

„No len no!“ chlácholila bačovka skáčuceho psa. Ked' zbadala Zola, usmiala sa: „Á, mladý pán Palugyay! (čítaj „paluďaj“). Čože ty tu robíš? Potrebuješ niečo?“

„Nie, tetka, len tak... Iba si chcem nakresliť vašu chalupu, veľmi sa mi páči,“ vysvetľoval Zolo. „V tom snehu vyzerá ako veľká biela perina. A Belo pri nej ako vankúš spadnutý z posteľ.“

„A čože, váš kaštieľ sa ti nepáči?“ spýtala sa bačovka. „Ten by si mal nakresliť, a nie takúto starú chalupu!“

„Ved' by som aj, ale nemáme pred ním

takého krásneho psa,“ odpovedal Zolo a ukázal na Bela, ktorý práve vylizoval misku. „Keby ste mi ho požičali,“ doložil so smiechom a odstúpil ďalej od chalupy. Vedľa skice chalupy a Bela si rýchlo načrtol siluetu starej bylinkárky.

„Počuj, chlapče, pod' bližšie!“ povedala náhle bačovka zastretým hlasom a sama pristúpila k chlapcovi. „Koľko máš rokov?“ spýtala sa.

Hned' nato zobraza jeho dlaň do svojej kostnatej ruky a prenikavo mu pozrela do očí.

„Dvanásť, tetka,“ odvetil Zolo troška naťakané, lebo stará žena mu začala nepríjemne silno stískať ruku.

„Zapamätaj si dobre, čo ti teraz poviem! Stráň sa bielej farby! Vyhýbaj sa jej! Neprienesie ti nič dobré. I tvoja nevesta nech má na svadbe radšej ružové šaty ako biele!“ povedala stará žena a uprene mu hľadela do očí.

Vtom náhle zadul silný vietor a tak zvíril sneh, že si na chvíľu nevideli do tvári.

„Strácaš sa mi, synak,“ zašeplala Drnajka. „Celý sa strácaš v bielej hmle...“

„Ale, tetka, čo to vratíte?“ vytrhol si Zolo ruku z jej zovretia, rýchlo si utrel z tváre sneh a zdvihol blok a ceruzu, čo mu vypadli do hlubokého snehu.

Stará bačovka sa náhle obrátila k chalupe a zavolala na psa:

„Belo, pod sem!“

Statný ovčiak poslušne pribehol.

„Pohľad' ho, Zolko. Naposledy! Viac za ním nechod'!“ povedala, zobraza misku a vošla do chalupy.

„Čo tá len nenavraví!“ hundral si Zolo popod nos, ked' sa spamätať z prekvapenia. Zatvoril blok, strčil do vrecka ceruzku a láskavo pohladił Bela, ktorý doň strkal zasneženou labou. Potom sa rozbehol domov. Belo spravil dva skoky za ním, no vzápäť akoby si to bol rozmyslel, vrátil sa nazad k chalupe.

18. septembra 1935 sa slovenský maliar a grafik Zolo Palugyay, rodák z Bodíc v Liptove, vybral do Nízkych Tatier maľovať prvý sneh, ktorý v tom roku veľmi zavčasu obielil ich vrcholky. Z tejto vychádzky sa už nikdy nevrátil. Na jar 1936, ked' sa sneh roztopil a pastieri vyhnali ovce na horské lúky, našiel ovčiarsky pes v trhline skaly pod Ďumbierom jeho mŕtve telo. Pes bol biely a volal sa Belo.

ŠKOLA PO ŠKOLE

(Z poslednej lavice
našepkáva

DANIEL HEVIER)

Uf, uf, UFO! Predstavte si, školstvo, školy a školníci dorazili až sem, čiže tam — do priestorov kozmických. Odkiaľ to viem? Došiel som pozdrav kozmickou poštou od svojho kolegu-školníka na Marse. Píše mi:

Ahojte, poškolník Hevi!

Nepísal som Vám už dobrý svetelný rok, a tak Vám posielam niekoľko noviniek z našej planéty. U nás je všetko po starom, len tí naši marťanskí žiaci sú zo dňa na deň (ba čo viac, z minúty na minútu) horší, nedisciplinovanejší, atď. ... (Tu nasleduje 354 výrazov na vyjadrenie neposlušnosti marťanských žiakov, ktoré sa do našej pozemštiny nedajú preložiť!) Keby ste videli, aký neporiadok zostáva po nich v triedach! Zabudnuté počítace, minirakety, skafandre a iné haraburdy. A toho prachu čo sa nazmetáme! Ale vraj školníci a upratovačky na Mesiaci to majú ešte horšie. Napište mi, čo je nového u vás, na Zemi.

S kozmickým pozdravom
Sopwrkkzngchjzlm Pivo
školník z Marsu

Pretože som chcel svojho kolegu oboznámiť čo najskôr so situáciou u nás, poslal som mu takýto telegram:

Co je nove na Zemi Neverte ci verte mi
Ziaci su zo dna na den lepsi kazdy z nich ma
skolu rad Nefajcia a piju pepsi To sa neda
vydrzat Zblazneni su do uciva pisomiek
a diktatov Tak to bolo odjakziva Tak je to
dnes Skoda slov

Vidíte, že ani Ufóni to nemajú so školou ľahké. Niekoľko si myslí, že obyvatelia iných planét nechodia do školy, pretože ich už dávno zrušili. Omyle. Na planéte Sírius je povinná školská dochádzka až do dôchodku. A Sírania sa dožívajú úctyhodného veku — 156 rokov!

Ufoškola

Nielen u nás máme školu,
majú ju aj Ufáci.
Učia sa tam pekne spolu
všetci ufoškoláci.

Ak navštíviš u nich triedu,
možno aj ty uvidíš:
učia sa tam ufovedu,
ufotiku, ufpis.

Nielen u nás máme školu,
majú ju aj Ufóni.
Navštívime ju teraz spolu,
rýchlo, pokým zazvoní.

Čo znamená skratka UFO:

(test pre čitateľov sci-fi)

1. Úplne Fantastickí Ošklivci.
2. Ušatí Fialoví Obyvatelia.
3. Uhorkovité Figúrky Odkialsi.
4. Uhlíkaté Fosforeskujúce Ozruty.
5. Unavení Filozofi Odnaproti.
6. Uzavretí Fyzikálni Odborníci.

Správna odpoveď: č. 7

Ufóni trávia v ufoškolách niekoľko minút, ale i niekoľko dní. Najlepšie sú na tom ufoškoláci z planéty Ga-ga, ktorí dostávajú učivo v podobe sladkých tabletiek. Glo,glo,glo — a malý Ga-gagáč získa toľko vedomostí, že môže rovno dostať titul kozmického inžiniera. Naopak, najviac času strávia v škole žiaci na planéte Eláts, ktorí sú v škole prakticky stále: od kolísky až do penzie.

A teraz prestávka — reklamné spravodajstvo!

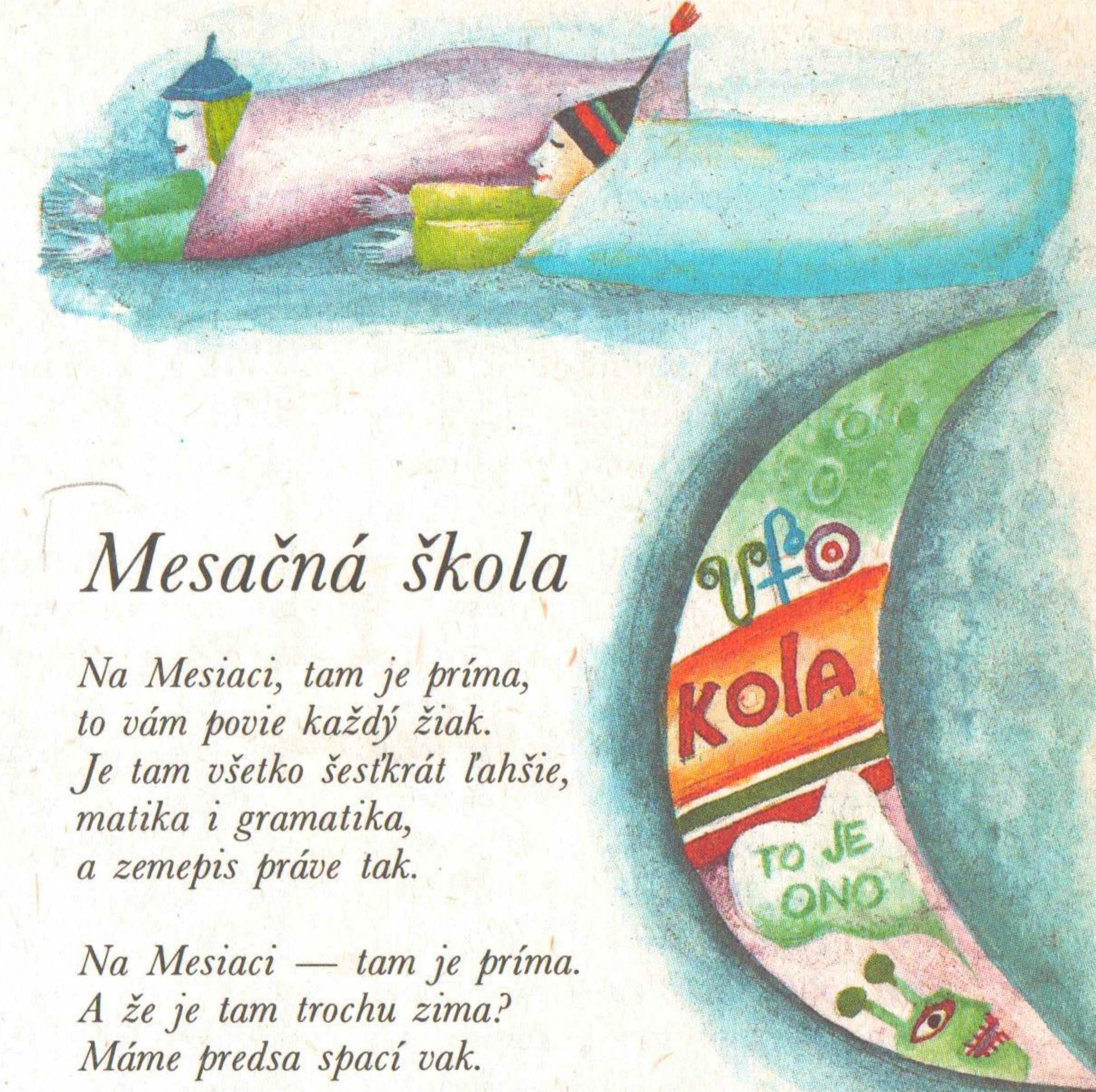
Ufokola

Naša strava
býva zdravá.
Bohatá na kalórie.
Každý Ufón olej pije.

Ked' nám občas tečú sliny,
tak si dáme kyseliny.
Ale najradšej si spolu
vypijeme UFOkolu.
UFOkola, to je ono.
Každý Ufón o nej vie.
Denne aspoň štyri litre
pre zdravie a nazdravie!

UFOkola chutí zvláštne,
to sa nedá opísať.
Musíte to skúsiť sami,
prvý, druhý, tretíkrát.
Ked' to skúsiš, chceš mať znovu,
dám na to aj vlastný krk.
UFOkola — to je ono!
Vypite si aspoň glg.

Už počujem, ako preglglglglgáte, preto radosť zmeňme tému. Vlastne vráťme sa k našej starej a jedinej téme: škole. Niektorí mudráci z vás si myslia, že na Mesiaci je škola ľahšia — aspoň šesťkrát ako u nás, pretože na Mesiaci je všetko šesťkrát ľahšie. Prečo by teda nebola ľahšia škola?

Mesačná škola

Na Mesiaci, tam je príma,
to vám povie každý žiak.
Je tam všetko šesťkrát ľahšie,
matika i gramatika,
a zemepis práve tak.

Na Mesiaci — tam je príma.
A že je tam trochu zima?
Máme predsa spací vak.

Žiakom na Mesiaci však vôbec nie je príma. Po prvé, nijakí žiaci tam nejestvujú, a keby aj jestvovali, neboli by to žiaci, ale námesačníci. Museli by sa učiť aj v spánku — brrr, to by bola otrava. Ale zasa by im učiteľ nemohol vynadať: „Čo si spadol z mesiaca?“ A prázdniny by mali iba mesiac, keď sú už na Mesiaci. Nie dva, ako máte vy.

Ostaňme teda pekne na Zemi. Prípadne pod zemou, v kotolni, ako my, školníci. Kto sa chce tralalalalákať po vesmíre a zisťovať, ako sa majú ufožiaci na iných planétach, nech sa páči. Ale najprv musí absolvovať naše, pozemštanské školstvo.

To vám odkazuje Hevi,
poškolník zo Školy po škole

Ježko z knižky

DUŠAN KOVÁČ

Jablka v záhrade dozreli. Červenali sa na stromoch a lákali. Majster Kristián sa vybral so synom Serpentínom do záhrady. Doniesli rebrík i dlhé tyče. Prišla s nimi aj Kristína, ale nie na oberačku. Lahla si do trávy, vyrhievala sa na slniečku a pozerala si obrázkovú knižku so zvieratami. Pes Kaleráb iba zavrčal. Do záhrady nešiel. Psy nemajú rady jablká. Kocúr Vinco sa však do záhrady priplíchtil. Niežaby kocúry jablká obľubovali, ale keď sa niečo zaujímavé dialo, Vinco musel byť pri tom. Čo keby sa mu naskytla príležitosť niekoho napáliť?

Majster Kristián oberal jablká zdola dlhou tyčou s pripevnénym košíkom. Serpentín vyliezol na strom a odtiaľ dočahoval na tie, čo boli privysoko.

Celkom v korune, úplne najbližšie k slnku, bolo jedno veľké, ako lopta červené jablko. Serpentín sa za ním načahoval, ale len čo sa ho dotkol, jablko samo od seba padlo do trávy. Serpentín liezol za ním a stále ho sledoval, aby sa mu nestratilo z očí. Zrazu však zbadal, že sa jablko pohlo a pochodovalo krížom cez záhradu.

Ježko sa od strachu schúlil a z očí mu začali tiecť drobné slzičky.

„Chudáčik,“ poľutovala ho Kristína. „Pod, pôjdeš naspäť do knižky.“

„Nie, do knižky nie,“ bránil sa ježko. „Mne sa páči tu.“

„Aha,“ spustil Serpentín. „Chcel by si aj ďalšie jablká, čo?“

„Ja by som chcel robiť niečo užitočné, ale keď neviem čo,“ rozrazil sa ježko a z očí mu tiekli slzy ako malé fazuľky. „Mňa to nikto nenaučil.“

„Čo nebolo, môže byť,“ vymýšľal majster Kristián. „Si ešte

mladý, niečomu ťa naučíme. Lenže čomu?“

Majster Kristián sa zamyslel, ale nič rozumné mu neprišlo na um. Napokon povedal:

„Urobíme to tak. Ja vymyslím básničku a čo sa bude na teba rýmovať, bude tvoje remeslo.“

Prižmúril oči a hned' aj začal básniť:

*Ježko — malý uličník,
má on krátke nožičky.
Bodliaky má, nemá chvost,
bol by z neho dobrý...*

Majster Kristián úporne premyšľal. „Bol by z neho dobrý,

bol by z neho dobrý... Kristína, čo sa rýmuje k slovu chvost?“

„Most!“ zvolala pohotovo Kristína.

„Výborne,“ povedal majster Kristián. „Ježko,“ obrátil sa k nešťastníkovi, „bude z teba most. Tu v záhrade máme taký malý jarček. My ho preskočíme, aj Vinco, ale chrobáky, mravce a myši sa cezeň nedostanú. Teba tam postavíme a budeš robiť most.“

Zaviedli ježka k jarčeku, postavili ho pekne naprieč, akurát sa ta zmestil. Vyzeral pekne. Ako naozajstný, lesklý oblúkový most.

„A teraz ťa vyskúšame. Nože, Vinco, chod' skúsiť, či most dobré drží.“

Vinco pyšne vykročil na nový most, ale len čo naň stúpil, skríkol od bolesti:

„Júúúúú, ved' to pichá!“

„Ozaj,“ povedal majster Kristián, „na to sme zabudli. Nemôže byť most. Si pichlavý.“

Ježko sa rozplakal. Z očí mu tiekli slzy ako hrachy.

„Vedel som, že nemôžem byť užitočný. Ja nie som súci na nič.“

„Neplač, ježko, neplač,“ tíšil ho majster Kristián. „Co sa po prvýkrát nepodarilo, podarí sa na druhýkrát. Vymyslím novú básničku.“

Majster Kristián prižmúril oči a znova začal básniť:

*Malý ježko je tvor nočný,
veľmi chce byť užitočný.
Pomôcť chce pri všeličom.
Mohol by byť...*

„Mohol by byť, mohol by byť,“ opakuje si majster Kristián. „Kristína, nože rýchlo, čo sa rýmuje so slovom všeličom?“

„Včeličkou!“ zvolala pohotovo Kristína.

„Výborne!“ zaradoval sa majster Kristián. „Budeš včeličkou. Tie sú veľmi užitočné.“

Ježko sa potešil, poutieral si slzy. „Áno, chcem byť včeličkou.“

„Budeš lietať z kvetu na kvet, labkami budeš opeľovať kvety, budeš robiť bzú-bzú a budeš nám robiť med. Nože si to skús.“

Ježko sa nafúkol, začal dvíhať labky a robil bzú-bzú, ale vyletieť sa mu nepodarilo.

„Ved' nemá krídla!“ povedal Serpentín.

„Ja nemôžem byť užitočný,“ nariekal ježko. „Budem musieť ísť späť do knížky.“

„Neplač, ježko,“ tíšil ho majster Kristián. „Skúsime to ešte raz. Do tretice všetko dobré.“

Majster Kristián opäť prizmúril oči a začal básiť:

Ježúrik má malé očká
a veľkú chut' na jabĺčka.
Vygúľal sa z knížky von,
mohol by byť...

„Mohol by byť, mohol by byť,“ opakuje si majster Kris-

tián, ale ani tentoraz nemôže nač prísť. „Kristína,“ zavolal na dcéru. „Čo sa rýmuje ku z knižky von?“

„Strážnikom!“ odpovedala pohotovo Kristína.

„Výborne!“ zvolal majster Kristián. Tentoraz sme určite dobre utrafili. Milý ježko, budeš strážnikom v záhrade. Si predsa nočné zviera. V noci budeš strážiť túto záhradu. A za odmenu dostaneš každý deň jedno jabĺčko.“

„Dobre,“ súhlasil potešený ježko. „Budem strážnikom. Všetkých zlodejov popichám a poženiem cez ploty.“

„Hned' dnes nastupuješ do služby,“ povedal majster Kristián. „A jabĺčko, čo si si vzal, máš ako výplatu za dnešnú službu.“

Naradovaný ježko si vzal jabĺčko a zaliezol s ním pod ríbezľové kríky, kde si začal stavať brloh.

„A čo bude s mojou knížkou?“ ukázala Kristína na prázdrové miesto, kde bol predtým ježko.

„Ked' príde zima, ježko sa do knížky určite vráti,“ usúdil majster Kristián. „Uloží sa tam na zimný spánok. A ty budeš mať dosť času pozerať si knížku pri piecke. Ale teraz nám pod' pomáhať s oberačkou.“

Pozdrav zo snehovej krajiny

DANA PODRACKÁ

Dvere do otrovej pracovne boli ustavične zamknuté. Agáta by bola dala všetko na svete za to, aby bolo na nich aspoň kukátko, cez ktoré by mohla otca vidieť, kedykoľvek poň zatúži, lebo otec na ňu nemal nikdy čas. Stále pracoval, počítal a písal, uväznený medzi závejmi papierov, z ktorých sa mu do duše sypal sneh.

„Učiš sa, Agátka? Len sa uč,“ to bola jediná veta, ktorú každý deň počula od otca. No skôr než mu stihla odpovedať, zatvorili sa

za ním dvere a zámka zacvakla ako žraločie zuby.

Ked' Agáta nemohla mať otca, obľúbila si aspoň stenu, za ktorou sedával. Vydržala sa na ňu dívať celé hodiny, až kým sa nezačala zmenšovať ako schnúce zrnko ryže.

Noc zahalila stenu drsným plátnom, a ked' Agáta precitla, pritúlila sa k nej a začala vyťukávať: „Chcem byť s tebou.“

Zdalo sa, že otec porozumel, pretože z opačnej strany sa ozvalo zaťukanie.

„Čakaj!“

„Dokedy?“ vytkala rýchlo odpovede.

Ďalšie klopanie sa už neozvalo. Cez neviditeľné pôry steny vdychovala dym z otcovej fajky, ktorý uspával ako omamná vôňa cudozemského čaju.

Agáta čakala tak veľmi, až z toho ochorela. Ležala v horúčke niekoľko dní, pod mlčanlivými krídlami páperovej periny.

„Lúbim ťa, ocko,“ šepkala stene a keď mama vyšla z izby, položila si tie slová na lyžičku a zjedla ich s liečivými kvapkami.

„Prídeš?“ pýtala sa a sama si aj odpovedala: „Prídem. Pravdaže prídem.“

Ale otec neprišiel. Agáta po dvoch týždňoch vyzdravela, ale smútok jej zostal. Už nemala takú radosť z pečenia bielych dečiek z palacinkového cesta, netešila sa ani zo spiacich hračiek na lone. Čosi sa v nej zmenilo, aj keď sama nevedela čo. Sama sebou bola prekvapená, keď neskoro večer zaklopala na dvere otcovej pracovne.

„Prosím?“

„Otvor.“

„To si ty, Agátka? Čo chceš?“

„Chcem sa s tebou rozprávať.“

„Teraz? Nemôže to počkať?“

„Nemôže.“

„Tak dobre,“ povedal otec a otvoril.

Agáta vošla dnu. Celkom ako dospelá si sadla do kresla a rozhliadla sa okolo seba. Ešte tu nikdy nebola. Medzi knihami v knižnici bola oáza láskavého ticha. Na busty mysliteľov sadal každodenný prach. Na vysedenej stoličke sedel otec. Jedným okom hľadel na Agátu a druhé mu blúdilo po dlhom stĺpci výpočtu, štíhleho ako obelisk.

„Nenávidím tvoju múdrost,“ povedala zrazu Agáta.

„Prečo, Agátka?“

„Lebo necítis.“

„Ja? Ved' stále myslím na teba.“

„Tak prečo si neprišiel, keď som bola chorá?“

„Dokončieval som projekt.“

„Čo je to projekt?“

„Plán na veľa rokov.“

„Ale ja som ťa čakala!“

„Kedy?“

„Stále, stále, stále!“ vykríkla Agáta a vyskubala z izby.

Otec šiel za ňou, ale stihla sa pred ním skryť do svojej izby.

„Otvor,“ prosil otec za dverami, ale Agáta bola neoblonná. Sedela vo svojom kresle ako v opustenom táborisku a uprene hľadala na neviditeľný záchytný bod v bielom priestore.

„Prečo si taká zlá?“ pýtal sa otec, keď dlho neotvárala.

„Žiada od teba to, čo jej nemôžeš dať,“ počula Agáta matkin hlas z chodby.

„Ale ja chcem...“ povedal otec a bezradne sa vrátil do svojej pracovne.

Spoza steny začula Agáta tichý vzlyk.

„Ocko, ty pláčeš?“ šepla a privinula sa k stene, ktorá bola odrazu horúca a prívetivá.

„Neplač,“ hovorila stene. Potom odomkla a vyšla za otcom. Otec sedel za stolom a v ruke držal porcelánovú sošku chlapca na sánkach.

„Kto je to?“ nesmelo sa opýtala Agáta. Potom podišla k otcovi a zozadu ho objala okolo krku.

„Chlapec, ktorý išiel hľadať múdrost a zamrzol.“

„Zamrzol? A prečo?“

„Lebo zabudol na ostatných ľudí.“

„A čo sa s ním stalo potom?“

„Neviem,“ povedal otec a zamyslel sa.

„Ja by som chcela, aby ožil,“ povedala Agáta. Potom vzala z operadla otcov šál a chlapca na sánkach starostivo zabalila.

Šál mäkko zohrieval Agátine dlane, otepľoval nočnú izbu a otec sa usmieval.

„Už mu je teplejšie,“ povedala Agáta.

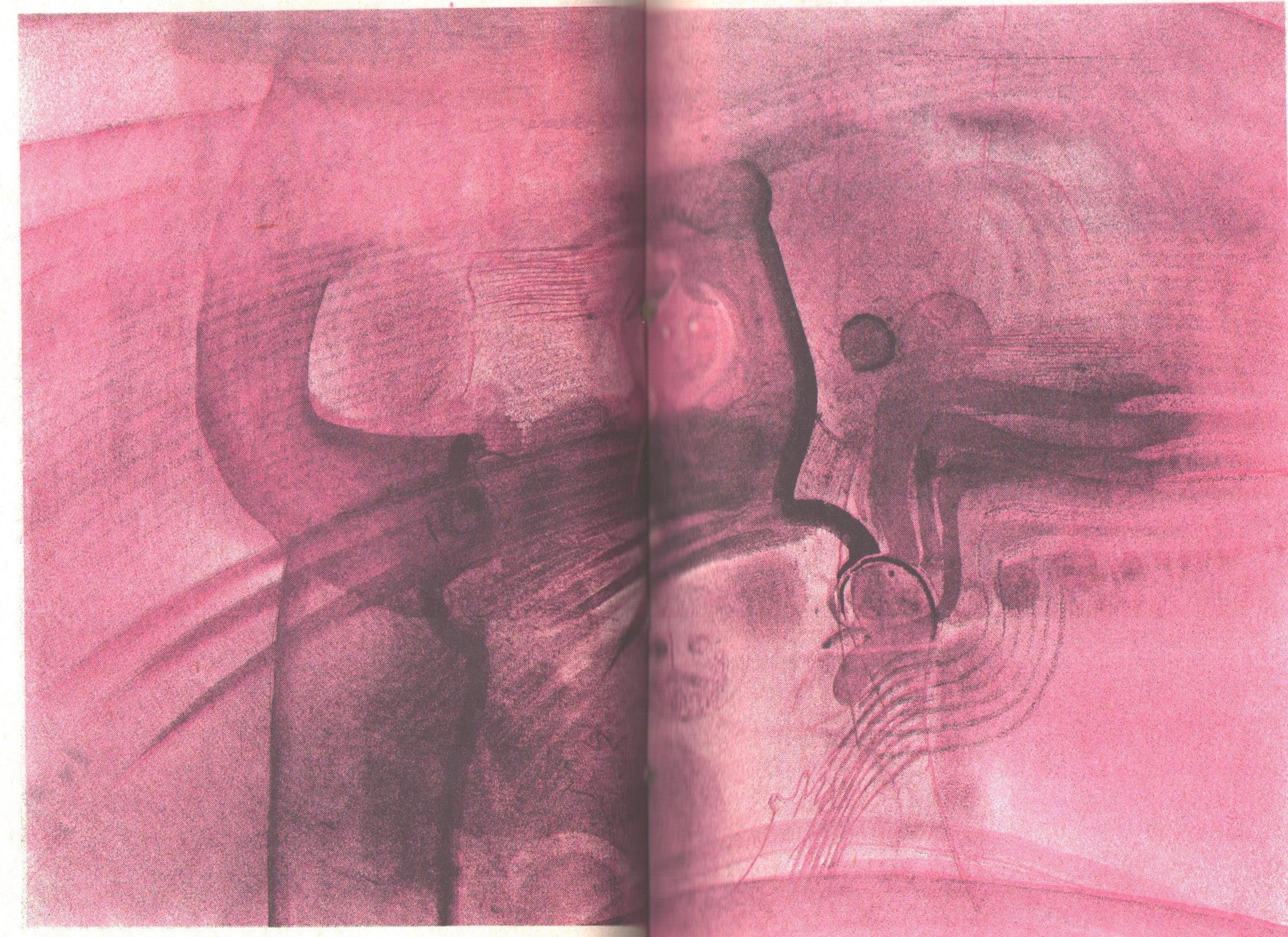
„Mne tiež,“ povedal otec a posadil si Agátu na kolená.

„Ty nezamrzneš, ocko, však?“

„Nie, Agátka. Ved' mám mamu a teba.“

Agáta sa potom stúlila v otcovom objatí a zaspala. Ani nevedela, kedy ju otec prenesol do jej posteľ.

Ešte ráno mala okolo krku ovinutý otcov biely šál, teplý pozdrav zo snehovej krajiny.

ILUSTROVALA VIERA BOMBOVÁ

Električka

JOZEF URBAN

Smutná stará električka
ráta farby jesene.
Vozí deti v bielych tričkách,
to svoje má červené.

Na konečnej prezradí mi
s cengotavou nádejou,
že sa veľmi bojí zimy,
metele a závejov.

Veľká literárna súťaž

OTÁZKA č. 1:

Ludmila Podjavorinská napísala pre deti okrem veršovanej rozprávky Čin-Čin veľa veselých básničiek, ktoré si môžete prečítať v knižke Už ho vezú. V jednej básničke sa zvieratká rozhodli, že sa naučia čítať a rátať. Kto bol ich učiteľom a ako sa celá básnička volá?

OTÁZKA č. 2:

„Jéj, jéj! Určite to bola Anča Fialová, poznal som ju po hlase.

Od Vrbinky som počul spev. Prišlo mi na um, že by to mohol byť Miško Šefanec. Ktovie, či má ešte tie goľavé holuby? Určite ich má, lebo Miško Šefanec holuby nezabíja ani nepredáva. Čo keby som sa šiel k nemu zohriať?“

Šiel som.

Miško je chudý, vysoký starec. V zime v lete nosieva krátke kožené kabát a koženú šiltovku. Dospelí k nemu nechodievači a zavše sa z neho smejú. Detom vravievači, že každého človeka si treba vážiť, a oni sami jeden druhého vysmievajú. Ktovie? Možno závidia Miškovi holuby.“

Z ktorej knihy je úryvok a kto ju napísal? Podľa tejto knižky naši filmári natočili film Otec ma zderie tak či tak.

OTÁZKA č. 3:

Mária Ďuričková napísala o Bratislave tri knihy. Jednou z nich je Prešporský zvon. Nájdete v nej aj historickú poviedku o slávnom bratislavskom Robinsonovi. Napíšte

nám jeho skutočné meno a na ktorom bratislavskom cintoríne je pochovaný.

OTÁZKA č. 4:

Dievčatko na tomto obrázku sa volá Alice. Zistili sme, že sa stratila. Pomôžte jej a napíšte nám názov knižky, do ktorej patrí. Kto knižku ilustroval?

Do žrebovania o pekné knižné ceny zaradíme každého súťažiaceho, ktorý odpovie správne aspoň na dve otázky. Odpovede nám pošlite na korespondenčných lístoch do konca novembra.

Správne odpovede z 1. čísla Slniečka:
Otázka č. 1: Jakubko, Hana Zelinová.
Otázka č. 2: Chlapčekovo leto, Mária Rázusová-Martáková, Janko Benko.
Otázka č. 3: Nevyplazuj jazyk na leva.

Dodo Krátká Ponožka

PETER BERO

Ako vyzerá čierny trpaslík v noci?

Niečo sa mi hľalo vzduchom, ozvalo sa báč! V tej chvíli Tomáš vedel, že to, čo práve spadol zo stromu, je Dodo Krátká Ponožka.

„Vieš, prečo mám iba jednu páskavú ponožku?“ spýtal sa namiesto pozdravu.

„Lebo je najkrajšia na svete. Keby som mal dve, tak by bola najkrajšia na svete na ľavej nohe, ale aj tá na pravej nohe by bola najkrajšia na svete. A ty so svojím matematickým vzdelaním vieš, že najkrajšia môže byť iba jedna. A preto mám iba jednu.“

„Tak by si si ju mohol aspoň zaštopkať.“

„A čo som ja štopkateľ?“ bránil sa Dodo. „Ja som objavovateľ. Práve dnes chcem objaviť Čierneho trpaslíka.“

„Dúfam, že si ho na čierne nenatrel ty,“ uškrnul sa Tomáš.

„Čierneho trpaslíka? Ved' toho nikto nikdy nevidel. My budeme prví, ktorí ho uvidia.“

„A kde ho budeme hľadať?“

„Stačí trochu fantázie a sme tam...“

A naozaj. Kým sa Tomáš spamätl, všade okolo nich bola strašná tma. A aby tá tma bola ešte strašnejšia, práve dvakrát odbili nejaké hodiny.

„To sú hodiny Čierneho trpaslíka,“ povedal Dodo. „Odbijajú každú polhodinu raz a každú celú toľkokrát, koľko je hodín.“

„A trpaslík?“ nedočkavo sa spýtal Tomáš.

„Ten sa ukáže iba tomu, kto rozlúší jeho zaklínadlo: Vynásob číslo samo sebou, ak vyjde súčet — som s tebou. Tomu teda nerozumiem.“

„Hodiny! To môžu byť iba hodiny!“ vykričol Tomáš. „Koľko to teraz odbilo?“

A začali skúsať. Dve hodiny, teda číslo,

ktoré treba vynásobiť samo sebou, by mohla byť dvojka. Lenže čo znamená — „ak ti vyjde súčet“? Čo sa tu dá spočítavať, keď nič nevidieť?

„Nevidieť, ale počuť,“ zišlo na um Dodovi. „Skúsme zratúvať údery hodín. Napríklad do tretej.“

Nebolo to ľahké. Pri celých hodinách bude $1 + 2 + 3$ údery a trikrát jeden úder v polhodinách.

„To je spolu deväť!“ potešil sa Tomáš. „A číslo vynásob samo sebou, bude trikrát tri, čo je tiež deväť. Tajomstvo je rozlúštené. O tretej uvidíme čierneho trpaslíka!“

Netrpezlivu počkali, kým hodiny odbili trikrát a...

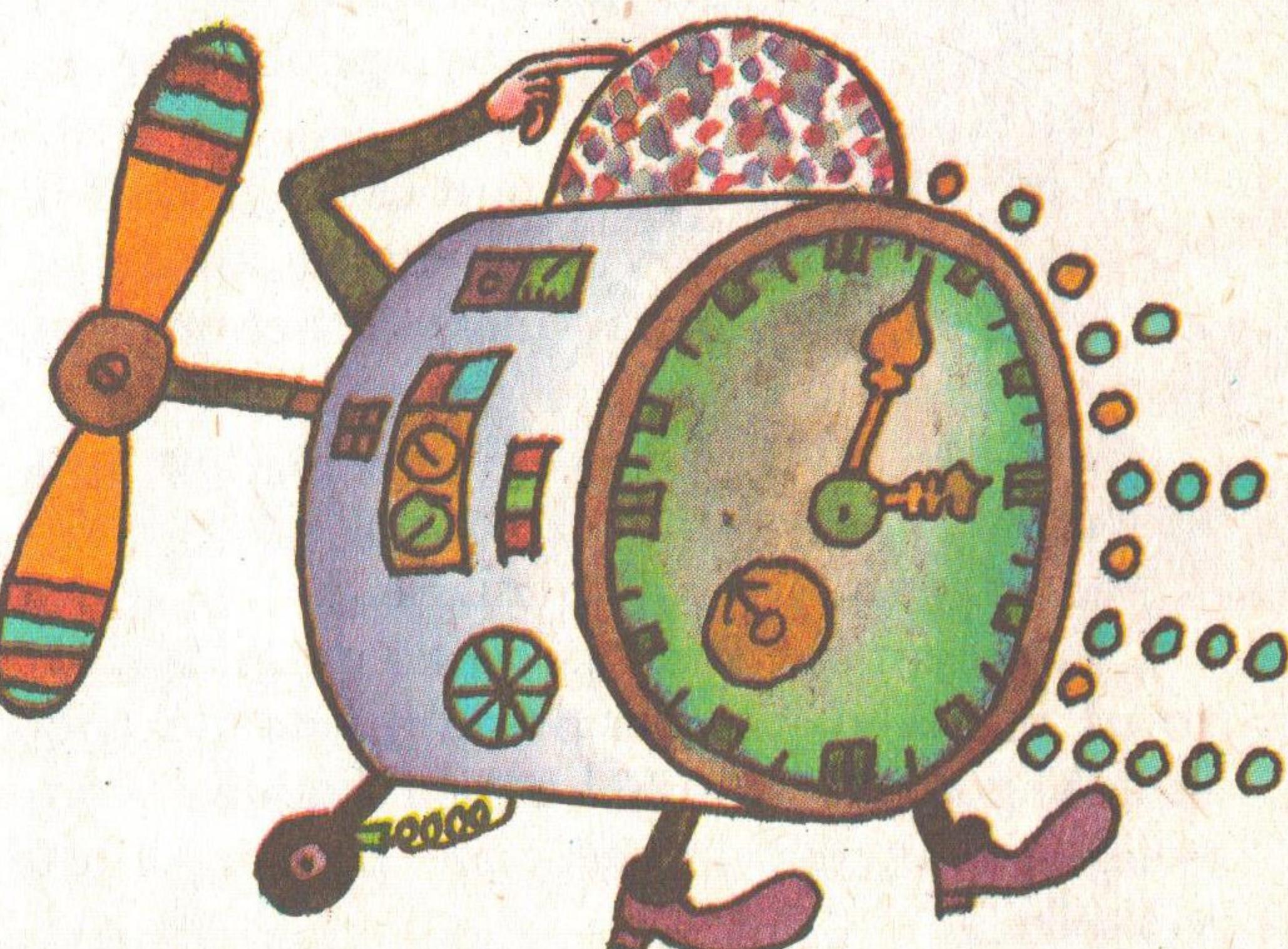
„Som čierny trpaslík, nevidel ma nikdy nik.“ Počuli spev, ale nevideli nič.

Tak Dodo Krátká Ponožka spolu s Tomášom objavovali čierneho trpaslíka. Keby boli ešte chvíľu počkali, mohli objaviť aspoň bieleho. Biely trpaslík sa totiž objavuje vždy, keď hodiny odbijú dvadsiaty raz.

Ak chcete, deti, napíšte im na adresu Slniečka, Bratislava 815 19, Suvorovova 3, o koľkej sa objavuje Biely trpaslík. A ak si chcete celý príbeh aj vypočuť, tak si 22. novembra o 10.10 hod. zapnite rádio na stanici Devín.

Rozlúštenie z čísla 1.

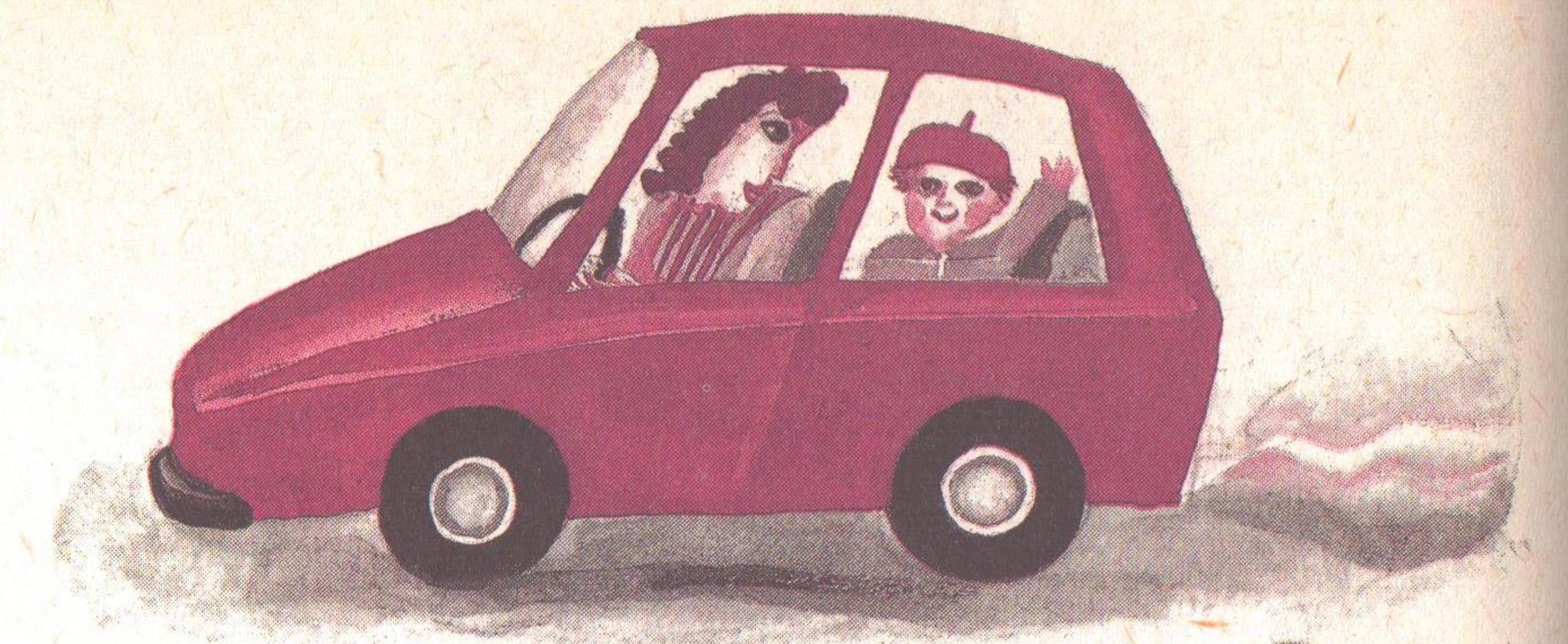
Tomáš mal dostat' 13 a Dodo 7 dukátov.

ILUSTRUJE ONDREJ ZIMKA

Kým príde mercedes

HANA SUCHÁ

„Vstávaj, Marek,“ budieva ráno mamička malého škôlkára. „Biely favorit práve prichádza.“

Jedine biely favorit vie prebrať chlapcové sladké ranné driemoty. Ked' krásne autičko prichádza na veľké parkovisko pred domom, je najvyšší čas vyskočiť z posteľe. Lebo Marek si ešte chvíľu musí dobre poprezať favorit aj všetky ostatné autička, ktoré v usporiadanej radoch stojia pod ich oblokmi. Červené, modré, žlté, zelené... Ked' bol Marek malý jasličkár, práve podľa nich sa naučil rozoznávať farby.

„Prichádza oškúlená červená renoltka,“ hľasi Marek po chvíli a hned' sa poberie do kuchyne. Ked' na parkovisko prichádza oškúlená červená renoltka, je najvyšší čas raňajkovať. Mlieko, chlieb s maslom a k tomu kradmé pohľady von oknom. Kým príde čierny mercedes, musí byť Marek s raňajkami hotový. Hodiny chlapec ešte nepozná, ale vie, že jeho autá chodia spoľahlivo.

Potom už len umyť zuby, poobliekať sa a frčať do škôlky.

„Kedy mi už kúpiš autičko?“ domíra mamu, ked' sa tlačia v preplnenom autobuse a čiasi veľká, chlpatá ruka sa nebezpečne hompála rovno nad jeho nosom.

„Ved' ho máš v ruke,“ hovorí mu ujo, ktorý sedí oproti nim. „Zabudol si?“

Marek naňho škaredo zazrie.

„Ja chcem ozajské,“ pošeplá mamičke, ale to už musia vystúpiť a prestúpiť na električku. A potom ešte aj kus do kopca, ktorý volajú Spotený kopec, až potom budú v škôlke.

Tak je to každý deň.

„Vstávaj, Marek, biely favorit práve pričádza,“ budí mamička škôlkára, ale škôlkárovi sa dnes akosi nechce pozerať na autička. Vonku prší, fúka vietor, pomedzi škáry na dverách to len tak hviždí v ich pandrlákovom byte. Ked' bol Marek maličký, nehovoril panelák, ale pandrlák. Aj to mu mamička pripomenie, aby ho prebrala, ale nedarí sa jej to. Už prišla aj oškúlená červená renoltka a Markovi sa ešte vždy nechce z postieľky.

Ked' zaparkoval čierny mercedes, nebolo pomoci. Mamička postavila Marka na rovné nohy.

Ani sa nestihol umyť, tak sa ponáhľali. Oči mal ešte zlepene, ani si poriadne nevšimol, kade ho to mama vlečie. Asi k lekárke.

Len tu zrazu zastanú pred krásnym červeným oltcitom. Mamička urobí odomyki-kliky, a už na nich neprší. Len pári kvapiek im roztopašne zabubnuje na kapotu.

Až teraz sa Marek celkom prebral a vypleštil očiská veľké ani taniere.

„Už sme bohatí?“ spýtal sa.

„Zatiaľ len zadlžení,“ usmiala sa mama nakrivo. „Ale to nič. Hlavne, aby sme boli zdraví.“

„Ved' dnes som ešte ani raz nezakašal,“ povedal Marek a hrdinsky premáhal kašeľ až po škôlku.

A ked' na Spotenom kopci vystúpili, spôsobne sa odvrátil a dlaňou si prikryl ústa.

Nemôže predsa kašlať na také krásne autičko.

Ich oltcitíka. Trocha je už vraj starý, ale vôbec to na ňom nevidieť.

NÁLEZ NA DRAPÍRE

JOZEF REPKO

TRETIČASŤ

Stalo sa v predchádzajúcej kapitole:

Archeologička Ivana našla na Drapíre pozostatky železnych klinov davnovekých obyvateľov. Po jej odchode sa Tomáš s Markom rozhodli kopať. Namiesto pokladu však odkryli meč a predlaktie ešte nedávno živého človeka.

Záhady sa roja

Azor pobehoval po dvore a mne sa v hlave rozkrútil kolotoč. Marek s Tomášom by sa sotva dobrovoľne zbabili takého ochrancu pred debišmi. Vklzla som do gumených čižmičiek. Kopov ma ušami poplieskal po kolenach a zobrechal. Musím s ním!

Vycvičený stopár utekal cez Líšcie lúky, potom do svahu chodníkom v poválanej vysokej tráve až na Drapír. Nadávala som mu. Na mojich úbohých bratov sa určite už vrhli aspoň šiesti debiši. A on ich zbabelo ponechal vlastnému osudu!

Dobre, že nerozumel, lebo by som sa musela hanbiť. Macháčovci postávali v úctivej vzdialnosti od starého hraba a len poškuľovali k „svojej“ jame. Prvý si ma všimol Mišo Dojčan.

„Pozrite sa, aj tretiačku si privolali na pomoc!“ kričal.

Tóno Macháč sa rozbehol ku mne, ale po Azorovom zavŕšení sa múdro odhodlal len pohroziť mi päštou.

Moji bratia sa tvárieli čudne skrúšene. Zdalo sa mi, že sa tej jamy boja. Vykročila som knej.

„Straľ sa, Petra! To nie je pre babské oči,“ zvrieskol Tomáš. Tak som chytila Azora za obojok a len som pozorne sledovala, čo sa stane.

Ujo Petík sa vrátil, zložil si brigadírku z hlavy a dlho sa škrabal vo vlasoch. Potom si archeologičku premeral podozrivým pohľadom.

„Teda videli ste mŕtvolu?“

„Iba jej ruku,“ opravila ho. „Museli ju tam zahrubať nedávno.“

„Aha! Pre vás archeológov je „nedávno“ dosť široký pojem, čo? Môže znamenať aj päťsto rokov? Alebo tisíc?“

„Nechápem. Svalstvo sa už rozkladá, ale meč je len čiastočne napadnutý koróziou.“

Tomáš otvoril ústa. Marek ho napodobil. Ujo Petík rozkazovačne namieril ukazovákom

„Teda nie je to normálny kameň?“ spýtal sa Marek.

„Som elektrotechnik, v geologii sa nevysznám,“ priznal sa Miro rozpáčite. „Ale podľa mňa takýto kameň na Zemi nie je.“

Marek zaškúlil na modrú oblohu so zdrapmi včerajších mrakov.

„A keby sa sem dostał z nejakej hviezdy?“

„Si šíši?“ rozosmial sa Tomáš.

„Lietajú predsa také... také meteority.“

„Nie je to vylúčené,“ uškrnul sa Miro, „možno aj tu kdesi ležia takíto poslovia z vesmíru a toto je jeden z nich. Možno keby prehovorili...“

Poriskom krompáča udrel na kameň.

„Vrav, čo si vlastne zač!“

Vtedy som už nevydržala, vystúpila som spoza stromu a poďšla som bližšie.

Klačali pri kameni nie väčšom ako krištáľová váza, do ktorej mama každú letnú nedele ukladá žlté ruže. Miro z neho nožom odlupoval stvrdnutú sivočiernu hlinu. Odpadávala ľahučko ako vaječná škrupina.

Dvojčence zasa civelí.

Ja tiež. Len mladý muž horúčkovite pracoval.

Po chvíli ležal na dne jamy zrezaný kužel, podľa belasého lesku kovový, so stenami hladkými ako vyleštené zrkadlo. Blkotali na nich azda všetky lúče popoludňajšieho slnka.

(Pokračovanie)

k jame. Konečne mi nemohli zabrániť pozerať sa; predsa si nenechám ujsť pohľad na odtatú ruku so starodávnym mečom!

Odvtedy viem, ako sa pozerať, o ktorom sa píše, že „civel v nemom úzase“. Presne tak pozerali dvojčata a archeologička zrnovského múzea. Mladý muž pozeral na svoju budúcu manželku veľmi karhavo.

Na hline sa povaľovalo niekoľko vysušených kostí. Spráchnivené prsty spočívali pod rukoväťou meča, prežraného od hrdze.

„Svalstvo sa už rozkladá. Meč je len čiastočne napadnutý koróziou!“ posmeškoval práporčík.

„Ved... veď som vi... vide...“ jachtala archeologička. „Za... zachovalý skýtsky meč... A predlaktie... mužské...“

„My ešte viac,“ ozval sa Tomáš a džuchol Marka. „Ruka bola ako živá, hnedá a opálená od slnka.“

„Vyzerala ako vaša ruka, keď ste sa vlni vrátili od mora,“ prikývol Marek a s nádejou pozrel na uja Petíka. Ten sa zatváril, akoby prehľtol za hrst horkých piluliek.

„Čo ste sledovali tou komédiou, občania?“ Hlas uja Grebečího sa ponášal na škrípanie elektrickej píly.

Archeologička sa skoro rozplakala.

„Oznámili sme iba to, čo sme videli. Prepánakrála, hádam si len nemyslite... Miro, vysvetli im!“

Mladý muž vyhlásil, že nevie, čo má vysvetľovať. Na Drapíre sa ocitol iba zhodou okolnosti. Čakal na svoju snúbenicu v zrnovskom múzeu, a keď ne-

prichádzala, sadol do auta a zašiel do Poddrapíra. Na ulici ju stretol s príslušníkmi VB, nuž sa pripojil. Ivanu však dobre pozná, je zdravá a doteraz bola vždy pri zmysloch.

Obaja príslušníci sa dlho pošepky dohovárali.

„Vzhľadom na to,“ povedal ujo Petík, „že onedlho vás očakáva svadba, nebudem vám ju kaziť starostami. Považujme tento čudný výlet za svoj príspievok k hnutiu Pohybom ku zdraviu.“

Ujovi Grebečimu sa to príliš nepáčilo, ale má nižšiu hodnosť a musí poslúchať. Na Ivaninu prosbu dokonca vyfotografoval rozpadávajúce sa kosti, aby si celý nález mohla odniesť v taške.

Cestou domov Tomáš šomral:

„Sme úplní blázni, alebo nám šibe len trochu?“

„Vôbec nie sme,“ odvetil Marek, „iba sme zakopli o záhadu.“

„Toľko viem aj ja a každý chmuľo. Ibaže nikto neuverí...“

„Fakt. Preto nesmieme prezraditi ani ďalším!“

„A Petra?“

Musela som prisaháť, že „nech hned' uschnem, zgegnem, ak ceknem čo len slovko“. Bolo to zbytočné, lebo mame by som to aj tak nemohla prezraditi. Počopila by, že chcem ísť tam, kam odbehli dvojčence, len čo hodili na stôl vysvedčenie. Musela by som celé popoludnie zabávať päťročného Vladka. Preto som si vymyslela spevácky zbor a oslavu konca školského roka. Mama mi neveľmi verila.

„Ej, Petra, Petra! Čoskoro budeš ako tí uličníci!“ Uličníci z horárne za Líšcou lúkou!

Smiala som sa celou cestou na Drapír. Včerajší lejak pripomína la len vôňa tlejúcej trávy a húb, ktorú vetrík privieval od Vraních vrškov. V Horičke klepalí ďatle akosi prihlasne, aj cvrčkovia akosi prenikavejšie cvrlikali. Tušila som záhadné prázdniny.

Z debišov netreba mať obavy! Súdruh riaditeľ zakázal „všetkým žiakom tunajšej ZŠ vstupovať do archeologickej lokality, a to počas celých letných prázdnin!“

Zákaz prekročili — moji bratia. To som očakávala. Prekvapil ma ich spoločník Miro. Spoza kmeňa starého hrabu som sledovala každý ich pohyb, počula každé slovo. Inžinier Miro Bábik sa oháňal krompáčom, Tomáš

s Markom lopatami vyhadzovali z jamy hlinu.

„Tu je nejaký väčší kameň,“ oznámil Miro a zohol sa, aby kameň vyhodil z jamy.

Ponášal sa na vzpierača, na ktorého som sa raz pozerala v televízii: veselý úsmev sa zmenil na rozhorčenú grimasu, na krku mu vystúpili žily. Napokon sa mu podarilo kameň posunúť o niekoľko milimetrov.

„Je z olova, či čoho vlastne?“ Miro pozeral na mojich bratov, akoby od nich očakával odpoveď. Ale neočakával ju, zhováral sa vlastne sám so sebou:

„Nie je ani z olova, ani z astátu, ktorý je ľahší než olovo. Takýto ľahký by nemohol byť ani bizmut.“

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

V knižnici sme mali iba päť kníh...

**Rozhovor
so zaslúžilou
umelkyňou
Máriou Jančovou**

Začínali ste ako učiteľka. Spomíname si na žiaka, ktorý vás najväčšmi „napálil“?

Bolo to na jednotriednej škole vo Vozkanoch pri Radošinej. V pamäti mi zostal bledučký, utiahnutý chlapec. Nikdy nevystrájal, nešantil ako iní. Nenapálil ma, ale prekvapil. Na chlapčenských ručných prácach vymodeloval z hliny také krásne Vysoké Tatry, že som mu ich vystavila do knižnice za sklo (vtedy sme mali v knižnici iba päť kníh). Onedľho na to prišiel inšpektor a hned sa vyzvedal, ktorý je ten šikovník, čo tie Tatry vymodeloval. Pochvala natolko vzpružila môjho zakríknutého žiačika, že sa začal hlásiť, prestal byť bojazlivý a vyrástol z neho letecký konštruktér. Volal sa Jurko Hargaš.

Učili ste v čase, keď v laviciach sedeli viac hladní ako sýti žiaci.

Zvyčajne sa vyptujem na veselé príbehy, istotne vám však v tom čase nad žiačikmi aj srdce zovrelo.

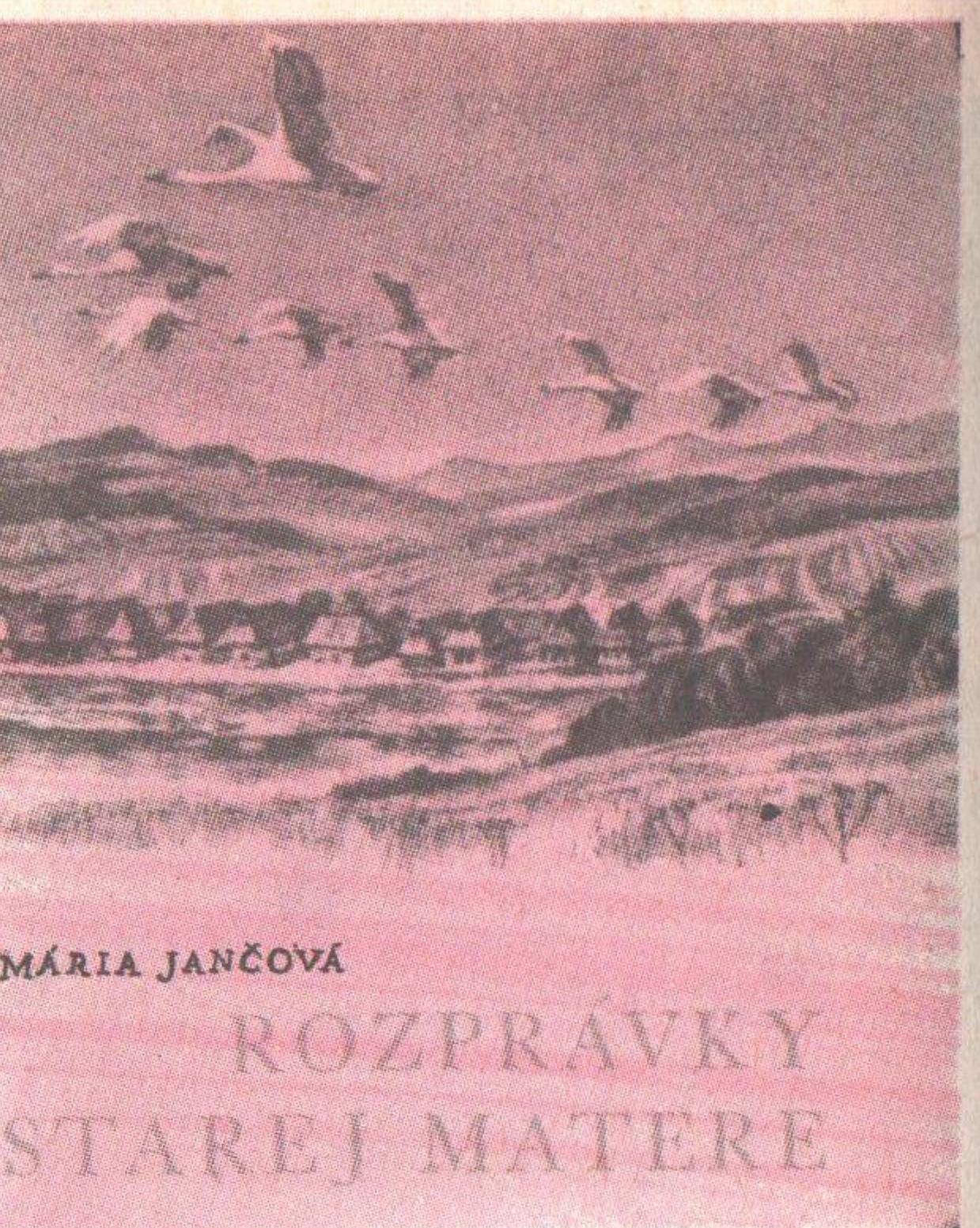
Spomínam si na veľmi nadané dievčatko z Radošinej Katku Kolníkovú, ktoré krásne recitovalo. Raz som sa vybrala za jej rodičmi a nahovárala som ich, aby ju dali študovať. Jej otec bol, rovnako ako môj, železničiar. Presviedčala som ho, že aj mňa a brata dal otec do škôl. „Jaj, pani učiteľka, vy ste boli len dvaja, ale ja ich mám sedem. Katka je najstaršia, ledva čakáme, kedy pôjde slúžiť,“ krútil hlavou Katkin otec. Z Katky však i popri službe vyrástla výborná herečka v Radošinskom naivnom divadle.

Neskôr ste pracovali ako redaktorka vo vydavateľstve Mladé letá. Jedna vaša kniha má názov Carlucci...

Carlucciho som napísala výslovne pre deti ako pokračovanie Rozprávok starej matere, len som spravila veľkú chybu s nevhodným názvom. (Zbierke sém — ako obyčajne — dala názov podľa prvej poviedky.) Keby deti vopred vedeli, že je to vlastné pokračovanie Rozprávok starej matere, možno by k nej ináč pristupovali.

Bochník, Divé husy, O kapsičke, čo nechcela chodiť do školy, Kojko hľadá rozprávku, Carlucci, Braček a sestrička, Žofkine rozprávky, to všetko sú knihy, ktoré ste venovali deťom. Ja som si najväčšimi zapamätala Rozprávky starej matere. Opísali ste v nej svoju vlastnú starú matku?

Nie. Ja som starú matku nepoznala ani z jednej strany. Závidela som všetkým spolužiačkam, ktoré mali aspoň jednu.

MÁRIA JANČOVÁ

ROZPRÁVKY STAREJ MATERE

Tak som si ju vytvorila z mojej vlastnej matky. Aj starý otec v Rozprávkach starej matere je môj vlastný otec.

V decembri sa dožívate krásneho životného jubilea. Rovnej osiemdesiatky. Vaše dielo vysoko hodnotila naša kritika...

Zo všetkých kritikov ma najväčšmi potešilo jedno dievčatko z Trnavy, ktoré mi napísalo, že moje knihy majú iba jednu chybu — nie sú také hrubé ako mamina kuchárska kniha.

Pripravila NATAŠA PAVULAKOVÁ

BARBORKA KOMPÁNKOVÁ,
Bratislava

Zápisník Slniečka

KONGRES IBBY V OSLO

V septembri sa v Oslo uskutočnilo vrcholné medzinárodné stretnutie predstaviteľov detskej knihy, na ktorom odovzdali zaslúžilému umelcovi Dušanovi Kállayovi Cenu H. Ch. Andersena. Súčasťou kongresu bolo medzinárodné sympózium Detská literatúra a nové médiá.

MESIAC ČESKOSLOVENSKO-SOVIETSKÉHO PRIATEĽSTVA prináša zaujímavé podujatie. Kde? V Dome detskej knihy na Hurbanovom námestí v Bratislave. Moskovské vydavateľstvo Malyš predstavuje deťom pekné knihy a ilustrácie zo svojej tvorivej dielne.

KULTÚRNOU A EDIČNOU udalosťou roka sa nesporne stává vydanie 3. knihy Slovenských rozprávok Pavla Dob-

inského s ilustráciami národného umelca Albína Brunovského. Možno ju ako vianočný darček nájdete pod stromčekom.

O knihu je záujem aj v zahraničí — v súčasnosti sa prekladá do polštiny.

V GALÉRII DIEŤAŤA

v Mirbachovom paláci v Bratislave bude 17. novembra otvorená výstava detských kníh a ilustrácií z NSR zameraná na životné prostredie. Svoj maliarsky priestor tu budú mať aj deti, ktoré svojimi kresbami a maľbičkami ukážu, ako by mali vyzerať naše lesy, sídliská, jazerá a potoky podľa ich predstáv.

V bludisku panelákov

Rozkvitnutý vinohrad
tak prekrásne voňal
ako tá ružička
pri kvitnúcich poliach.

Život stráca romantiku
v šedi betónu a kriku
a v bludisku panelákov,
v tom pralese pre panákov.

Dana Moravčíková
Bratislava

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydaný v Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 815 19 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26.

Šéfredaktor Ján Turan, zástupca šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-tech-

nický redaktor Ondrej Mariássy, redaktorka dr. Lubica Kepštová.

Redakčná rada: Zaslúžilý umelec Miroslav Cipár, zaslúžilý umelec Lubomír Feldek (predseda), Peter Glocko, Daniel Hevier, Juraj Klaučo, Vojtech Kondrót, Ján Navrátil, Ondrej Zimka.

Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratisla-

Prečítas na dúšok

Prvé, čo vás, milí mladí čitateľia, na tejto knižke prekvapí, je nepochybne názov: **Zemiakový chán**. Veď chán, to je vsemocný orientálny vládca a pán, oplývajúci nekonečným bohatstvom a neobmedzenou mocou nad všetkým živým i mŕtvym vo svojej ríši. Zatiaľ čo zemiak je tá najobýajnejšia plodina, dostupná azda i tomu najväčšiemu bedárovi, symbol nenáročnosti, ale i ľudskej práce a lopoty. Napravé v tomto zdanlivo protirečivom názve sa tají to, čo nájdete v pestrých, nezvyčajných, bohatým dejom a exotickou fantáziou — naplnených tatarských a baškirských rozprávkach. A tak, ako si už nevieme predstaviť každodenný život bez jednoduchého, skromného a nenápadného zemiaka, nemohlo by bez udatných batyrov, statoných mládencov, krásnych, šlachetných diev, bez ľudových figliarov a múdrych starcov zvítať dobro nad zlom, ako o tom nevšedne rozpráva kniha rozprávok **Zemiakový chán**, ktorú pre vás preložila Elena Linzbothová.

VIERA DUDÁŠOVÁ

